
November 2019

Anbringelser uden samtykke -Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-377-1

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1 SAMMENFATNING	5
Undersøgelsens formål	5
Flere mulige årsager til stigning i anbringelser uden samtykke	6
Sådan bruger kommunerne mulighederne for at anbringe uden samtykke	8
Forløbet op til anbringelse uden samtykke - Kommunerne kender typisk sagerne	10
Flere forhold har betydning for, om forældrene samtykker	10
Bisiddere kan være en fordel både for forældre og kommune	11
 KAPITEL 2 SÅDAN ER FORÆLDRENE STILLET	 13
Frivillig anbringelse	13
Anbringelse uden samtykke	14
Anbringelse uden samtykke på trods af informeret samtykke	15
 KAPITEL 3 MULIGE ÅRSAGER TIL STIGNINGEN	 16
Udviklingen i anbringelser	16
Ankestyrelsens behandling af klager om anbringelse uden samtykke	17
Kommunernes bud på årsager til stigningen	18
 KAPITEL 4 BRUG AF MULIGHEDERNE FOR AT ANBRINGE UDEN SAMTYKKE	 22
Kommunerne bruger typisk § 58, stk. 1 og årsagerne til anbringelsen spænder derfor vidt	22
Kommunerne bruger sjældent § 58, stk. 2	23
Formandsafgørelser efter § 75	26
Fordele og ulemper ved at anbringe børn og unge uden samtykke	29
 KAPITEL 5 FORLØB OP TIL ANBRINGELSER UDEN SAMTYKKE	 33
Kommunerne kender typisk sagerne før anbringelser uden samtykke	33

Støtteforanstaltninger før anbringelsen	34
KAPITEL 6 HVAD HAR BETYDNING FOR, OM FORÆLDRE SAMTYKKER TIL ANBRINGELSE?	39
Oplevelse af rodet og fejlbehæftet sagsbehandling	39
Utilstrækkelig vejledning om samtykke	44
Konfliktfyldt samarbejde	46
Inddragelse af kolleger eller ledere kan være en hjælp	49
Manglende forståelse for årsager til anbringelse	49
Barnets alder kan spille ind i beslutningen	51
Der kan være en signalværdi i ikke at give samtykke	52
KAPITEL 7 BRUG AF BISIDDERE OG ADVOKATER	54
Bisiddere kan både være en fordel for forældrene og kommunen	54
Forældrenes brug af advokater	56
BILAG 1 METODE	61

KAPITEL 1

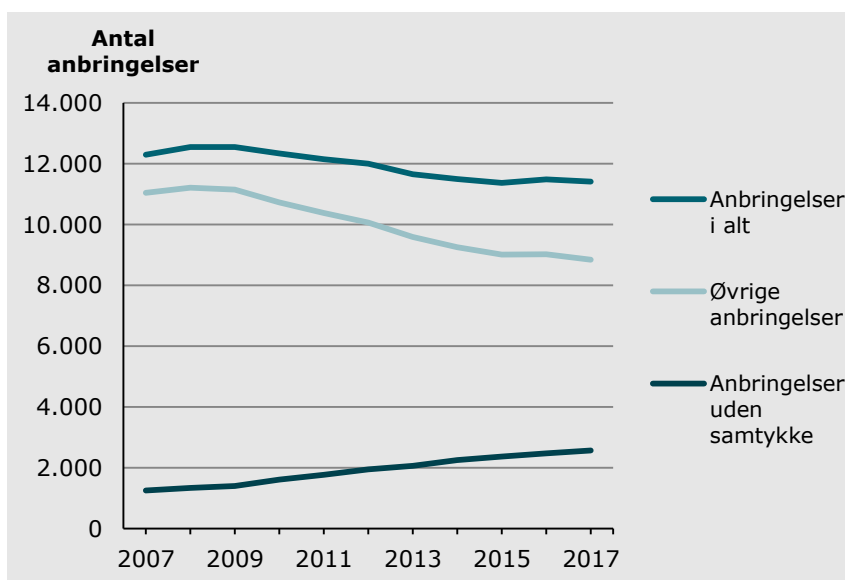
Sammenfatning

Social- og Indenrigsministeriet har bedt Ankestyrelsen om at undersøge kommunernes praksis for at anbringe børn og unge fra 0 - 17 år uden for hjemmet uden samtykke.

Baggrunden for undersøgelsen er, at anbringelser, der gennemføres uden samtykke fra forældremyndighedsindehavere eller barnet, der er fyldt 15 år, er stigende til trods for, at antallet af anbringelser uden for hjemmet i Danmark generelt er faldet de seneste år.

Udviklingen i anbringelser fra 2007 – 2017

Opgørelser fra Social- og Indenrigsministeriet på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Social- og Indenrigsministeriet har i tillæg til denne undersøgelse udarbejdet en velfærdspolitisk analyse "Anbringelser uden samtykke" (2019). Analysen belyser blandt andet udviklingstendenser i forhold til anbringelser uden samtykke og karakteristika ved børn og unge, der er anbragt uden samtykke. Analysen er baseret på registerdata. Vi henviser løbende til analysen i denne rapport, når det er relevant.

UNDERSØGELSENS FORMÅL

Formålet med undersøgelsen er at belyse årsager til, at kommunerne anbringer uden samtykke og mulige årsager til, at der gennem en årrække er sket en stigning i andelen af anbringelser uden samtykke. Undersøgelsen belyser følgende hovedspørgsmål:

Forældremyndighedsindehavere kan være andre end barnets forældre – eller kun den ene af forældrene. I rapporten bruger vi dog betegnelsen forældre af hensyn til formidlingen.

- Hvornår og hvorfor bruger kommunerne mulighederne for at anbringe børn uden samtykke?
- Hvad sker der forud for, at et barn anbringes uden samtykke?
- Hvad har betydning for, at forældre vælger ikke at give deres samtykke til anbringelse?

UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG

- Interview med faglige ledere og sagsbehandlere i fire kommuner.
- Interview med fire forældre til børn, der er anbragt uden samtykke.
- Gennemgang af 25 sager om anbringelse uden samtykke, fordelt på afgørelser efter § 58, stk. 1 og stk. 2 og § 75.

Interviewene er de primære datakilder, som rapporten er baseret på.

Sagsgennemgangen indgår hovedsageligt som eksempler, der har til formål at illustrere pointer fra interviewene.

Se bilag 1 for en uddybning af de anvendte metoder.

FOKUS PÅ SOCIALT UDSATTE BØRN OG UNGE

Undersøgelsen handler om kommunernes praksis for at anbringe børn og unge fra 0-17 år foranlediget af sociale forhold. Undersøgelsen omfatter derfor ikke særskilt børn og unge, der er anbragt grundet funktionsnedsættelser.

Undersøgelsen behandler alene samtykke fra forældremyndighedsindehavere og belyser derfor ikke forhold, der knytter sig til barnets samtykke.

FLERE MULIGE ÅRSAGER TIL STIGNING I ANBRINGELSER UDEN SAMTYKKE

De fire kommuner i undersøgelsen vurderer, at en række forhold kan have indvirkning på stigningen i anbringelser uden samtykke både på landsplan og i den enkelte kommune. Bemærk, at vi ikke har foretaget en rangering af kommunernes bud på årsager til stigningen, ligesom vi ikke har afdækket, om forholdene reelt har haft en betydning for stigningen i anbringelser uden samtykke. Det er altså ikke muligt, at sige om det ene bud har en større indvirkning på stigningen end det andet. Nedenstående pointer er udelukkende udtryk for de fire kom-

muners egne oplevelser af årsager til stigningen i anbringelser uden samtykke.

- **Skærpet fagligt fokus**

En kommune peger på, at et øget fagligt fokus på anbringelsessager kan have betydning for omfanget af sager om anbringelse med og uden samtykke.

Kommunen har blandt andet opnormeret antallet af sagsbehandlere på børneområdet. Det øgede fokus har gjort, at kommunen bliver opmærksom på langt flere sager, hvor det er nødvendigt at anbringe, end tidligere. Kommunen har på den baggrund oplevet en stigning i anbringelser herunder også anbringelser uden samtykke.

- **Familierne er dårligere, når kommunen får kendskab til dem**

I en anden kommune er det sagsbehandlernes vurdering, at antallet af anbringelser uden samtykke er steget, fordi de først får kendskab til familierne, når familierne er blevet meget dårlige. Det skyldes, ifølge sagsbehandlerne, at de har fået færre ressourcer på området. Fordi sagsbehandlerne først kommer ind i sagen på et senere tidspunkt, er der ikke de samme muligheder for at forebygge med støtteforanstaltninger. De når heller ikke at opbygge en relation til forældrene, der kan stå tilbage med en oplevelse af, at kommunen ikke gav dem en chance for at ændre på de problemer, kommunen påpeger. Det vanskelige samarbejde kan i sidste ende få betydning for, at forældrene ikke vil samtykke til anbringelsen.

- **Fokus på at informere om rettigheder**

To kommuner vurderer, at de har skærpet deres praksis for at informere forældrene om, hvad det betyder, hvis de samtykker til en anbringelse og hvad det betyder, hvis de vælger ikke at samtykke. Det, at forældrene har bedre kendskab til deres rettigheder og hvad samtykke indebærer, har, ifølge kommunerne, betydning for, at forældrene vælger ikke at samtykke til anbringelsen.

- **Fokus på at vurdere, om der er tale om et informeret samtykke**

Alle kommunerne har skærpet deres vurderinger af, hvornår der er tale om et informeret samtykke. Det betyder ifølge kommunerne, at der er flere sager, hvor de vurderer, at forældrene ikke er i stand til at give et samtykke og derfor bliver barnet anbragt uden samtykke.

- **Kommunerne anbringer yngre børn**

I alle fire kommuner har de fokus på at anbringe børn tidligere, end de ellers har haft praksis for. Det er kommunernes

INFORMERET SAMTYKKE

Forældremyndighedsindehaveren og barnet, der er fyldt 15 år, skal være enige i og forstå formålet med anbringelsen.

vurdering, at forældrene generelt har sværere ved at samtykke, når der er tale om helt små eller yngre børn, fordi de ikke oplever, at have fået en reel chance for at tage sig af barnet.

Det fremgår af data fra Danmarks Statistik, at der på landsplan ikke har været en stigning i antallet af anbringelser af yngre børn. Men yngre børn udgør en stigende andel af alle iværksatte anbringelser, da der har været et betydeligt fald i antallet af iværksatte anbringelser af ældre børn og unge.

- **Ændring i praksis for forældrebetaling**

En kommune har oplevet, at en ændring i deres praksis for at opkræve forældrebetaling fra forældre til børn der er anbragt, har betydet, at antallet af anbringelser uden samtykke er steget i kommunen. I det forældrene bliver opkrævet betaling for en frivillig anbringelse, reagerer de ved at trække samtykket til anbringelsen, som derfor bliver uden samtykke.

- **Ændringer i lovgivning på børneområdet**

Endelig har der i løbet af de seneste 10-15 år været en række større ændringer i lovgivningen på børneområdet, som ifølge kommunerne har haft indflydelse på antallet af underretninger og anbringelser. Herunder også anbringelser uden samtykke. Kommunerne vurderer, at et øget fokus på underretninger blandt private borgere og professionelle samt skærpede regler for håndteringen af underretninger i kommunerne kan have betydning for, at kommunerne går ind i flere sager, som kan ende med en anbringelse uden samtykke.

SÅDAN BRUGER KOMMUNERNE MULIGHEDERNE FOR AT ANBRINGE UDEN SAMTYKKE

Set fra kommunernes perspektiv er der klare fordele og ulemper ved at anbringe børn og unge uden samtykke.

Den altovervejende fordel er, at det kan skabe ro for barnet, der ellers kan opleve at være i en usikker og uafklaret situation. Derudover sikrer anbringelse uden samtykke kommunens muligheder for at give barnet den støtte, der er behov for, uden at skulle sikre forældrenes samtykke undervejs.

Ulemperne ved at anbringe uden samtykke er omvendt, at det kan gøre samarbejdet med forældrene vanskeligt og i sidste ende påvirke barnet negativt. Anbringelser uden samtykke er ifølge kommunerne desuden meget ressourcekrævende og kommunerne peger på, at tiden, de bruger på sagen, tager tid fra indsatsen overfor andre borgere.

**KAN SKABE RO
FOR BARNET**

**STOR
SPÆNDVIDDE I
ÅRSAGER TIL
ANBRINGELSER**

Kommunerne anbringer primært efter § 58, stk. 1

Kommunerne har mulighed for at anbringe uden samtykke, hvis der er en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Det fremgår af § 58, stk. 1 i serviceloven. De kan også anbringe barnet uden samtykke, på trods af at der er samtykke til anbringelsen, efter servicelovens § 58, stk. 2.

Undersøgelsen viser, at kommunerne primært anvender § 58, stk. 1, når de indstiller til anbringelse uden samtykke. Derfor er spændvidden i årsagerne til anbringelsen uden samtykke blandt sagerne også meget stor. Det peger kommunerne selv på og billedet understøttes af sagsgennemgangen.

Årsagerne til anbringelse spænder fra meget voldsomme problemer til problemer, der opstår fordi forældrene ikke har forudsætningerne for at dække barnets basale behov for omsorg. Der kan for eksempel være tale om små børn, der er blevet udsat for meget grov vold af forældrene og børn, der mistrives – hvor forældrene har forståelse for problemerne og forsøger at samarbejde men ikke evner at leve op til kommunernes anvisninger.

Kommunerne bruger sjældent § 58, stk. 2

I de fire kommuner er der få sager, hvor de har brugt muligheden for at anbringe et barn uden samtykke i situationer, hvor der foreligger et samtykke. I en af de fire kommuner har de slet ikke praksis for at anvende bestemmelsen og anbringer i stedet efter § 58, stk. 1, i de tilfælde.

Når de øvrige kommuner anvender bestemmelsen, er det primært i to situationer; enten når samtykket er blevet givet og trukket tilbage gentagne gange i løbet af anbringelsen, eller når kommunen er i tvivl om, hvorvidt der er tale om et informeret samtykke.

Kommunerne er mere tilbøjelige til at bruge § 75, når der er tale om yngre børn

Hvis det er nødvendigt, at en anbringelse iværksættes akut, kan kommunerne indstille til en foreløbig anbringelse efter § 75 i serviceloven. Det er formanden for kommunens børn og unge-udvalg, der træffer afgørelsen.

**YNGRE BØRN
TAGER
HURTIGERE
SKADE**

Undersøgelsen viser, at der skal mindre til, før kommunerne vurderer, at der er et akut behov for at anbringe, når der er tale om yngre børn, end når sagen handler om ældre børn. Ifølge kommunerne indstiller de derfor oftere til anbringelser efter § 75 i sager om spædbørn eller yngre børn. Det skyldes, at kommunerne på baggrund af forskning i børns udvikling vurderer, at små børn hurtigere tager skade af utilstrækkelig

omsorg end ældre børn og kommunerne ønsker derfor at forebygge dette ved en akutanbringelse.

FORLØBET OP TIL ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE - KOMMUNERNE KENDER TYPISK SAGERNE

Undersøgelsen viser, at kommunerne oftest har kendskab til sagerne før anbringelsen uden samtykke, når der er tale om anbringelser efter § 58. Varigheden af forløbet og kommunens kendskab kan dog variere en del fra nogle få måneder til flere år, før et barn anbringes uden samtykke.

Foreløbige anbringelser efter § 75 kan også være kendetegnede ved, at kommunen kender sagen forud for anbringelsen. Ifølge kommunerne vil der dog ofte være tale om sager, hvor kommunen ikke har kendt sagen før afgørelsen.

Forældrene oplever, at støtteforanstaltningerne er utilstrækkelige

I kraft af at kommunerne typisk kender til sagen, før et barn anbringes uden samtykke, har kommunen typisk også sat ind med støtteforanstaltninger til forældrene og barnet tidligere i forløbet. Det kan eksempelvis være familiebehandling, aflastningsordning eller kontaktperson. Det er kommunernes vurdering, at de har afprøvet alle muligheder for støtteforanstaltninger, der kan forebygge anbringelse, når de vælger at indstille til anbringelse uden samtykke.

De fire forældre, vi har interviewet, har alle modtaget støtteforanstaltninger forud for anbringelsen af deres børn. Forældrene peger dog på en række problemer med de foranstaltninger, kommunen iværksætter. Dels oplever forældrene, at de ikke har modtaget relevante foranstaltninger eller at foranstaltningerne ikke er blevet tilrettelagt på den mest hensigtsmæssige måde. Dels vurderer de, at støtteforanstaltningerne ikke fortsatte længe nok til, at de kunne nå at ændre på det, kommunerne bad om. Tilsammen gør det, at forældrene ikke oplever støtteforanstaltningerne som en reel hjælp. Forældrene oplever især, at de utilstrækkelige støtteforanstaltninger skyldes, at de ikke bliver inddraget i drøftelserne om støtteforanstaltninger forud for iværksættelsen og afslutningen af dem.

FLERE FORHOLD HAR BETYDNING FOR, OM FORÆLDRENE SAMTYKKER

Forældre og kommuner peger på en række forhold der har indflydelse på forældres beslutning om ikke at samtykke til anbringelsen af deres børn.

De hyppigste støtteforanstaltninger børn og familier har modtaget forud for anbringelsen er:

- Familiebehandling
- Aflastningsordning
- Kontaktperson til barnet

**STØTTEFORANSTALTNINGER
OPLEVES IKKE
SOM HJÆLP**

Samlet set peger undersøgelsens resultater på, at der er behov for at have et særligt fokus på inddragelse i denne type sager. Forældrene befinder sig i en presset og sårbar situation både i det forudgående forløb, og når kommunen vurderer, at anbringelse er det næste skridt. Forældrene har derudover ofte ikke tillid til, at kommunen ønsker at hjælpe dem.

Det stiller tilsammen store krav til kommunernes inddragelse af og samarbejde med forældrene, som i sidste ende spiller en afgørende rolle i barnets trivsel. Undersøgelsen viser, at der er potentiale for at udvikle og forbedre vejledningen og inddragelsen af forældrene.

Faktuelle fejl skaber utryghed

Forældrene vurderer, at rodet og fejlbehæftet sagsbehandling, hvor kommunerne ikke kan huske forældrenes navne eller sender oplysninger til de forkerte parter, medvirker til, at de ikke oplever, at kommunen har styr på grundlaget for anbringelsen.

Utilstrækkelig eller forkert vejledning

Et andet problem, som forældrene vurderer, havde betydning for deres beslutning, var, at kommunerne gav utilstrækkelige eller decideret forkerte informationer om forældrenes retsstilling. Nogle forældre oplevede, at de ikke blev informeret om deres rettigheder og hvordan de var stillet, hvis de valgte ikke at samtykke. Andre oplevede, at sagsbehandleren gav dem indtryk af, at de for eksempel ville få mere samvær med barnet, hvis de samtykkede.

Manglende forståelse for problemer

Kommunerne har en oplevelse af, at den overvejende grund til, at forældre ikke samtykker til anbringelsen, er, at de ikke forstår de problemer, der ligger til grund for anbringelsen. Forældrene er derfor, ifølge kommunerne, grundlæggende uenige i, at barnet skal anbringes hvorfor de ikke vil give deres samtykke.

Samtykket har i sig selv ingen betydning for afgørelser om samvær og kontakt mellem forældre og børn.

BISIDDERE KAN VÆRE EN FORDEL BÅDE FOR FORÆLDRE OG KOMMUNE

Undersøgelsen viser, at både forældre og kommuner har gavn af, at forældrene har en bisidder. Forældrene oplever, at bisidderen er en god støtte i dialogen med kommunen og at sagsbehandlerne tager dem mere seriøst, når bisidderen er med. Kommunerne oplever, at bisidderen kan være en ressource i forhold til at forklare situationen og kommunens perspektiv til forældrene.

**BLIVER KLAR
OVER MULIGHED
SENT I FORLØBET**
Forældrene oplever, at de ikke bliver oplyst om retten til bisidder og advokat

Flere af forældrene har en oplevelse af, at kommunerne ikke har oplyst dem om retten til at have en bisidder fra starten af sagen. Derfor er forældrene først sent i forløbet blevet opmærksomme på støttemuligheden. Det er forældrene utilfredse med, da de, som beskrevet, oplever stor gavn af ordningen. Ligeledes har nogle af forældrene en oplevelse af, at kommunen ikke rådgav dem om retten til gratis advokatbistand, da de valgte ikke at samtykke til anbringelsen af deres barn. Forældre har derfor selv henvendt sig til kommunen for at få en advokat, der kan varetage forældrenes interesser og retssikkerhed i sagen.

KAPITEL 2

Sådan er forældrene stillet

I dette kapitel beskriver vi, hvordan forældre er stillet lovgivningsmæssigt, når de vælger at samtykke til en anbringelse og når de vælger ikke at samtykke.

Kommunen skal altid sikre, at forældremyndighedsindehaver og børn og unge så vidt muligt bliver inddraget i sagsforløbet, herunder i beslutninger, der har med barnet eller den unge at gøre. I forbindelse med en anbringelsessag skal kommunen derfor inddrage forældremyndighedsindehaver og unge over 15 år (parterne) ved at forsøge at indhente samtykke til anbringelsen. Rent juridisk har det stor betydning, hvorvidt forældremyndighedsindehaver - og den unge over 15 år - ønsker at give samtykke til anbringelsen. Det skyldes, at der er forskellige regelsæt, der træder i kraft i forbindelse med anbringelsen afhængig af, om der er givet samtykke eller ej og dermed om anbringelsen skal være frivillig - efter § 52 - eller tvangsmæssig - efter § 58.

FRIVILLIG ANBRINGELSE

Når kommunen indhenter samtykke til en frivillig anbringelse, skal der være tale om et *informeret* samtykke fra henholdsvis forældremyndighedsindehaver og unge over 15 år. Det vil sige, at parterne skal være enige i og forstå formålet med den frivillige anbringelse.

Der er *ikke* tale om et informeret samtykke, hvis parterne ikke har forstået grunden til anbringelsen eller stiller betingelser for samtykket for eksempel, at de kun vil give samtykke, hvis anbringelsen er et bestemt sted eller i en bestemt tidsperiode. Hvis der ikke er tale om et informeret samtykke, skal sagen i stedet behandles efter reglerne i serviceloven § 58, stk. 1, som vi beskriver i næste afsnit.

Hjemgivelse

Parterne kan til enhver tid trække et informeret samtykke. Ved tilbagekaldelse af samtykket er betingelserne for den frivillige anbringelse ikke længere opfyldt. Kommunen skal herefter træffe afgørelse om hjemgivelse og som altovervejende udgangspunkt også fastsætte en hjemgivelsesperiode på op til 6 måneder. Ved fastsættelse af en hjemgivelsesperiode får kommunen mulighed for at tilrettelægge hjemgivelsen. Kommunen kan også benytte hjemgivelsesperioden til at vurdere, om barnet fortsat skal være anbragt, selvom forældremyndighedsindehaver ikke ønsker at samtykke til anbringelsen. Sagen skal i så fald forelægges børn og unge-udvalget med henblik på afgørelse om tvangsmæssig anbringelse efter § 58, stk. 1.

INFORMERET SAMTYKKE

Forældremyndighedsindehaveren og barnet, der er fyldt 15 år, skal være enige i og forstå formålet med anbringelsen

ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE

Hvis forældrene *ikke* giver informeret samtykke, kan kommunen alligevel beslutte, at barnet bør anbringes uden for hjemmet.

§ 58, STK. 1 I SERVICELOVEN

Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af

- 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge,
- 2) overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for,
- 3) misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller
- 4) andre adfærds eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge,

kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 7.

Det er en forudsætning, at kommunen har en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet.

Når kommunen vil anbringe barnet uden at have samtykke fra forældremyndighedsindehaver, gælder der nogle særlige regler, som ikke gælder i forhold til de frivillige anbringelser:

- Alle sager om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke skal behandles i kommunens børn og unge-udvalg efter indstilling fra kommunen.
- Kommunen skal tilbyde gratis advokatbistand til forældremyndighedsindehaver og børn og unge over 12 år i forbindelse med behandling af sagen og oplyse om retten til aktindsigt og retten til at udtale sig for børn og unge-udvalget.
- Under behandlingen i børn og unge-udvalget skal der fastsættes en genbehandlingsfrist. Selvom der er fastsat en genbehandlingsfrist, kan forældremyndighedsindehaver eller den unge anmode om hjemgivelse, hvorefter sagen skal behandles på ny i børn og unge-udvalget. Medmindre sagen verserer i Ankestyrelsen eller i retten.
- Formanden for børn og unge-udvalget kan træffe foreløbig afgørelse om anbringelse efter § 75, hvis der er opstået et akut behov for anbringelse uden for hjemmet, der ikke kan

**MIDLERTIDIGE
AFGØRELSER I
AKUTTE SAGER**

afvente en mødebehandling i børn og unge-udvalget. Afgørelsen skal efterfølgende forelægges børn og unge-udvalget til godkendelse snarest muligt og inden 7 dage efter afgørelsen er truffet.

ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE PÅ TRODS AF INFORMERET SAMTYKKE

Når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, kan der iværksættes en anbringelse uden samtykke, selvom forældremyndighedsindehaver og den unge over 15 år giver informeret samtykke til anbringelsen.

§

§58, STK. 2 I SERVICELOVEN

Når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, kan børn og unge-udvalget beslutte, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 1, selv om forældremyndighedens indehaver og den unge giver samtykke til anbringelse efter § 52, stk. 3, nr. 7

Det kan være tilfælde, hvor det kan frygtes, at forældremyndighedsindehaver vil kræve barnet eller den unge hjemgivet umiddelbart efter anbringelsen har fundet sted, selvom der er behov for en længerevarende indsats overfor barnet eller den unge og familien. Et afgørende hensyn til barnet eller den unge kan altså være, at barnet eller den unge har et særligt behov for med sikkerhed at vide, hvor han eller hun skal bo. I øvrigt forudsætter bestemmelsen, at betingelserne efter servicelovens § 58, stk. 1 er opfyldt.

KAPITEL 3

Mulige årsager til stigningen

I undersøgelsen belyser vi kommunernes praksis for at bruge mulighederne for at anbringe børn uden samtykke. Resultaterne kan også bidrage med perspektiver på stigningen i anbringelser uden samtykke, der har været de seneste år. Vi har desuden spurgt kommunerne om, hvad de mener, stigningen kan skyldes. I dette kapitel beskriver vi de mulige årsager, kommunerne har peget på. Vi skitserer også overordnede opgørelser på anbringelsesområdet.

UDVIKLINGEN I ANBRINGELSER

Det fremgår af opgørelser fra anbringelsesstatistikken, at anbringelser uden samtykke er steget med ti procent fra 2010 til 2017. I samme periode er det samlede antal anbragte børn og unge i Danmark faldet.

FLERE ANBRINGELSER UDEN SAMTYKKE

Ved udgangen af 2017 var 11.410 børn og unge fra 0-17 år anbragt på landsplan. Heraf var 2.572 anbragt uden samtykke, hvilket svarer til 23 procent eller næsten en fjerdedel af alle anbragte børn og unge. Til sammenligning var 12.338 børn og unge anbragt ved udgangen af 2010. Heraf var 1.607 anbragt uden samtykke, hvilket svarer til 13 procent af alle anbragte. Se tabel 1.

TABEL 1 ANBRAGTE BØRN OG UNGE FORDELT PÅ SAMTYKKEGRUNDLAG 2010-2017

	Anbragte uden samtykke		Øvrige anbragte		Anbringelser i alt
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
2010	1.607	13	10.731	87	12.338
2011	1.766	15	10.381	85	12.147
2012	1.946	16	10.060	84	12.006
2013	2.066	18	9.593	82	11.659
2014	2.246	20	9.248	80	11.494
2015	2.362	21	9.009	79	11.371
2016	2.467	21	9.021	79	11.488
2017	2.572	23	8.838	77	11.410

Note: Opgørelserne omfatter børn og unge i alderen 0-17 år, der var anbragt uden for hjemmet d. 31. december i perioden 2010-2017. "Anbragte uden samtykke" omfatter anbringelser uden samtykke efter servicelovens § 58, herunder anbringelser uden samtykke til trods for, at forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, har samtykket, jf. § 58 stk. 2 og 3.

Kilde: Opgørelser foretaget af Social- og Indenrigsministeriet på baggrund af registerdata fra anbringelsesstatistikken.

Opgørelserne fra Social- og Indenrigsministeriet viser også, at der i 2017 blev iværksat 2.511 anbringelser af børn og unge

Se en kommunefordeling af afgørelser om anbringelser uden samtykke i Social- og Indenrigsministeriets velfærdspolitiske analyse "Anbringelser uden samtykke" (2019).

fra 0-17 år. Heraf var 2.169 anbringelser med samtykke og 342 anbringelser uden samtykke ved iværksættelsen.

ANKESTYRELSENS BEHANDLING AF KLAGER OM ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE

Ankestyrelsen stadfæster stort set alle afgørelser efter § 58

Opgørelser over Ankestyrelsens behandling af klager viser, at vi traf afgørelse i 726 klager over anbringelse uden samtykke efter § 58 i 2018. I 2016 afgjorde vi 570 klager og i 2017 afgjorde vi 623 klager over anbringelse efter § 58.

Det fremgår også af opgørelsen, at vi er enige i kommunernes afgørelser om anbringelse uden samtykke i stort set samtlige sager. Vi stadfæstede således 98 procent af afgørelserne, der blev påklaget i 2018. I 2016 og 2017 er billedet stort set det samme. Se tabel 2.

TABEL 2 UDFALDET AF ANKESTYRELSENS AFGØRELSER OM § 58 I 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stadfæstet	538	94	600	96	711	98
Ændret	20	4	-	-	4	1
Ændret begrundelse	-	-	13	2	5	1
Ophævet	12	2	10	2	6	1
I alt	570	100	623	100	726	100

Kilde: Ankestyrelsen

Note: Grundet afrundinger summerer procentangivelserne for 2018 ikke til 100.

Halvdelen af foreløbige afgørelser om anbringelse uden samtykke bliver ophævet

I 2018 traf Ankestyrelsen afgørelse i 70 klager om foreløbig anbringelse uden samtykke efter § 75, også kaldet formandsafgørelser. I 2016 og 2017 afgjorde vi hhv. 77 sager og 82 sager, hvor en formandsafgørelse om anbringelse uden samtykke var blevet påklaget.

Opgørelsen viser, at Ankestyrelsen ofte ophæver afgørelserne om foreløbige anbringelser. I godt halvdelen af klagerne vi behandlede i 2016, 2017 og 2018 ophævede vi således afgørelsen om foreløbig anbringelse uden samtykke. Se tabel 3.

Ophævelse betyder, at Ankestyrelsen vurderer, at betingelserne for at træffe afgørelsen ikke er opfyldt.

Læs om formandsafgørelser på side 14 og 26 i rapporten.

TABEL 3 UDFALDET AF ANKESTYRELSENS AFGØRELSER OM § 75, JF. § 58 I 2016-2018

	2016		2017		2018		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stadfæstet	35	45	40	49	36	51	111	48
Ophævet	42	55	42	51	34	49	118	52
I alt	77	100	82	100	70	100	229	100

Kilde: Ankestyrelsen

Hvis den foreløbige afgørelse om anbringelse af barnet skal opretholdes, skal kommunen eller børn og unge-udvalget træffe afgørelse om anbringelse henholdsvis med eller uden samtykke, såfremt anbringelsesgrundlaget er til stede. Det betyder, at barnet kan være anbragt med samtykke jf. § 52 i serviceloven eller uden samtykke jf. § 58 i serviceloven, når Ankestyrelsen træffer afgørelse om at ophæve formandsafgørelsen.

KOMMUNERNES BUD PÅ ÅRSAGER TIL STIGNINGEN

Undersøgelsens resultater peger på flere forhold, der kan have bidraget til, at der er sket en stigning i anbringelser uden samtykke på landsplan. Det er dog vigtigt at pointere, at der alene er tale om vurderinger foretaget af enkeltpersoner og ikke en systematisk afdækning af årsager til stigningen.

Kommunernes input tegner tilsammen et billede af, at de forhold, der kan have indvirkning på udviklingen i anbringelser uden samtykke i den enkelte kommune og på landsplan, er mangeartede.

Kommunerne vurderer alle, at stigningen i anbringelser uden samtykke ikke er entydigt negativ. Det er kommunernes oplevelse, at de anbringer børn og unge, når der ikke er nogen anden udvej. Derfor vurderer kommunerne, at anbringelserne, de iværksætter, er fuldstændig nødvendige. Kommunerne peger altså på, at stigningen i sig selv ikke er negativ, da anbringelserne, kommunerne indstiller til, er solidt fagligt begrundede.

Skærpet fagligt fokus på anbringelsessager i kommunerne

I en kommune peger de på, at de har oplevet en væsentlig stigning i anbringelser, også uden samtykke, fordi ledelsen har sat fokus på anbringelsessager.

**STIGNING
IKKE ENTYDIGT
NEGATIV**

SKÆRPET FAG- LIGT FOKUS

Konkret har kommunen oprettet en enhed med særlige juridiske og socialfaglige kompetencer, der er inde over alle anbringelser uden samtykke. De sparrer også med sagsbehandlere, når de overvejer anbringelse. Derudover har kommunen opnormeret antallet af sagsbehandlere på børneområdet. Det har tilsammen gjort, at kommunen bliver opmærksom på langt flere sager end tidligere. Både retrospektivt i de sager kommunen allerede kender til og i nye sager. Det er kommunens oplevelse, at en del af de sager ender med anbringelser uden samtykke.

Kommunen peger også på, at det øgede fokus medfører, at de indstiller til anbringelse uden samtykke i de sager, hvor der har været et forholdsvis usikkert samtykke til anbringelsen. Det kan eksempelvis være sager, hvor sagbehandlaren har forsøgt at imødekomme forældrene langt hen ad vejen for at bevare samtykket til anbringelsen. Det kan resultere i, at rammerne for anbringelsen bliver uklare, og at situationen bliver for usikker for barnet. Det har kommunen gjort op med, hvorfor nogle anbringelser nu er uden samtykke.

Kommunerne anbringer yngre børn

Undersøgelsen viser, at alle fire kommuner arbejder med at anbringe børn tidligere, end de ellers har gjort. Ifølge kommunerne er det et skærpet fagligt fokus på, at den første tid er afgørende for barnets videre udvikling og trivsel, der ligger til grund. Undersøgelsen viser samtidig, at kommunerne oplever, at forældrene oftere vælger ikke at give deres samtykke til anbringelse, når der er tale om helt små børn.

Kommunernes fokus på at anbringe børn tidligere kan altså også være en mulig årsag til, at der er flere anbringelser uden samtykke.

Data fra anbringelsesstatistikken viser også, at det særligt er de yngste børn, der anbringes uden samtykke. Der er dog ikke tale om, at et større antal yngre børn anbringes i dag i forhold til tidligere. I stedet udgør anbringelserne af de yngre børn en større andel, idet det særligt er anbringelserne af de større børn og unge, der er faldet.

Fokus på at informere om rettigheder og vurdering af samtykke

I nogle kommuner vurderer de, at et øget fokus på at informere og vejlede forældre om deres rettigheder, i forbindelse med en anbringelse, er med til at rykke ved antallet af forældre, der vælger ikke at give deres samtykke til anbringelsen. Det er kommunernes oplevelse, at forældre, der bliver bedre klædt på til at træffe et informeret valg, ofte vælger ikke at samtykke, da det stiller dem bedre i sagen.

SAMTYKKER SJÆLDENT VED HELT SMÅ BØRN

Læs om anbragte børn og unges alder ved iværksættelsen af anbringelsen i Social- og Indenrigsministeriets velfærdspolitiske analyse "Anbringelser uden samtykke" (2019).

FORÆLDRENE ER BEDRE OPLYST

Derudover er kommunerne, ifølge dem selv, også blevet bedre til at foretage en kritisk vurdering af, hvorvidt der reelt er tale om et samtykke. I de tilfælde, hvor der er tvivl om forældrene oprigtigt samtykker eller er i stand til at forstå, hvad et samtykke indebærer, vælger kommunerne ofte at anbringe barnet uden samtykke.

Familierne er dårligere, når kommunerne får kendskab til dem

I en kommune vurderer sagsbehandlerne, at en af årsagerne til, at der er flere anbringelser uden samtykke i kommunen, er, at de får kendskab til sagerne for sent. Ifølge sagsbehandlerne er det et spørgsmål om for få ressourcer på området. De oplever, at familierne er væsentlig dårligere nu end tidligere, fordi de kommer for sent ind til kommunen, og derfor kan sagsbehandlerne ikke nå at iværksætte forbyggende foranstaltninger for at undgå en anbringelse.

Når sagerne bliver opdaget for sent, har sagsbehandleren væsentlig dårligere forudsætninger for at opbygge en relation til forældrene. Samtidig kan forældrene opleve, at kommunen ikke har forsøgt med alle andre relevante muligheder, før barnet bliver fjernet. Det kan samlet set have betydning for, at anbringelserne sker uden samtykke fra forældrene.

Ændring i praksis for forældrebetaling

I en kommune har de oplevet, at en række forældre har trukket samtykket til anbringelser tilbage, fordi kommunen ændrede praksis for at opkræve forældrebetaling i forbindelse med anbringelsen. Kommunen har ikke tidligere opkrævet egenbetaling fra forældre, hvis børn er anbragt uden for hjemmet, men ændrede på et tidspunkt deres praksis. Kommunen gik derfor verserende sager igennem for at vurdere, om der var grundlag for at opkræve betaling. Det reagerede forældrene, ifølge kommunen, negativt på ved at trække deres samtykke til en ellers frivillig anbringelse.

Ændringer i lovgivning på børneområdet

Endelig peger kommunerne på, at ændringer i lovgivningen på børneområdet har haft indvirkning på antallet af anbringelser uden samtykke.

Kommunerne fremhæver særligt "Overgrebspakken" (Lov om ændring af lov om social service (Beskyttelse af børn og unge mod overgreb m.v.)), der trådte i kraft den 1. oktober 2013. Lovændringen skærpede blandt andet kravene til kommunernes arbejde med at vurdere og følge op på underretninger. Det er kommunernes vurdering, at overgrebspakken har betydet,

at de har fået væsentlig flere underretninger og sager. Her i blandt flere anbringelser uden samtykke.

Udover overgrebspakken kan Barnets Reform, der trådte i kraft 1. januar 2011, også nævnes som en af de væsentlige ændringer i lovgivningen, der kan have haft indflydelse på anbringelsesområdet.

"I det politiske kom der et helt andet fokus på sagsbehandlingen, samlet set får vi samlet mere op end for 15 år siden. Vi er et helt andet sted og det må også fremgå i en statistik, at vi fanger flere sager."

(Sagsbehandler i kommune)

FLERE UNDER- RETNINGER

Endelig peger nogle kommuner på, at både professionelle, eksempelvis sundhedsplejersker og tandlæger, og private borgere er blevet mere bevidste om pligten til at underrette om bekymringer for børn. Det har, ifølge kommunerne, betydet, at de modtager flere underretninger og dermed får kendskab til flere sager, der kan ende med anbringelse uden samtykke.

"Der har kørt mange kampagner med underretninger, og det kan vi godt mærke effekten af. Vi får flere underretninger. Der er flere, som er blevet opmærksomme på, at der er underretningspligt, hvis man ved, at et barn bliver slået."

(Sagsbehandler i kommune)

KAPITEL 4

**PROPORTIONALTETS-
PRINCIPPET**

Et princip om, at kommunen skal undgå at anvende meget indgribende foranstaltninger, hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige.

Læs om § 58, stk. 1 på side 14 i rapporten.

Brug af mulighederne for at anbringe uden samtykke

Anbringelse uden samtykke er en meget indgribende foranstaltning i barnets og forældrenes liv. Kommunen skal derfor altid som udgangspunkt forsøge med mindre indgribende foranstaltninger samt at få samtykke fra forældrene og barnet, hvis det er fyldt 15 år, jf. proportionalitetsprincippet. Ikke desto mindre kan der være forhold hos barnet og familien, der gør det nødvendigt at anbringe uden samtykke. I dette kapitel beskriver vi kommunernes overvejelser om at anbringe uden samtykke og de særlige forhold, der knytter sig til anbringelser uden samtykke på trods af samtykke fra forældre og barn (§ 58, stk. 2) og akutte og midlertidige anbringelser (§ 75).

Undersøgelsen viser blandt andet, at hovedparten af anbringelser uden samtykke sker efter servicelovens § 58, stk. 1. Den viser også, at det er kommunernes egen vurdering, at de alene indstiller til anbringelse uden samtykke i de sager, hvor de mener, at forældrene ikke kan imødekomme barnets behov uagtet, at familien får støtteforanstaltninger i hjemmet.

Kommunerne fremhæver særligt, at fordelene ved anbringelse uden samtykke er, at det er med til at skabe ro og stabilitet for barnet. Omvendt kan anbringelser uden samtykke også få en række negative konsekvenser, hvoraf belastningen af samarbejdet med forældrene, og i sidste ende påvirkningen af barnet, vejer tungt.

KOMMUNERNE BRUGER TYPISK § 58, STK. 1 OG ÅRSAGERNE TIL ANBRINGELSEN SPÆNDER DERFOR VIDT

Undersøgelsen viser, at kommunerne langt overvejende anvender § 58, stk. 1, når de indstiller til anbringelse uden samtykke.

Det betyder, at der ikke er noget typisk billede af sagerne, når det kommer til anbringelsesårsagen. Både interviewene og sagsgennemgangen viser således, at anbringelser uden samtykke kan skyldes mange forskellige problemstillinger; lige fra børn der udsættes for grov vold eller omsorgssvigt til sager, hvor der egentlig er et velfungerende samarbejde med forældrene, som også ønsker at ændre på situationen, men som ikke magter det.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANGEN: ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE GRUNDET VOLD

En pige på 7 måneder bliver anbragt, fordi kommunen vurderer, at forældrene har udsat hende for vold.

Et hospital underretter kommunen om, at pigen er blevet indlagt med blødninger i hjernen og er blevet hasteopereret. Forældrene har forklaret, at barnet har pådraget sig skaderne ved et fald. Da lægerne undersøger barnet finder de dog også tegn på ældre skader. Det tyder på, at pigen har været udsat for vold tidligere.

Kommunen har ikke kendt til problemer i familien forud for underretningen, men en af forældrene har tidligere haft en sag om vold og våbenbesiddelse.

Kommunen vurderer, at pigen vil være i risiko for at blive udsat for yderligere overgreb, hvis hun bliver hos forældrene, og indstiller derfor til at pigen anbringes. Da forældrene ikke vil erkende problemet, ender anbringelsen med at blive uden samtykke.

Læs om § 58, stk. 2 på side 15 i rapporten.

INFORMERET SAMTYKKE

Forældremyndighedsindehaveren og barnet, der er fyldt 15 år, skal være enige i og forstå formålet med anbringelsen.

KOMMUNERNE BRUGER SJÆLDENT § 58, STK. 2

Undersøgelsen viser, at kommunerne sjældent bruger muligheden for at anbringe et barn med hjemmel i § 58, stk. 2 i serviceloven. Bestemmelsen gør det muligt for kommunen at indstille til en anbringelse uden samtykke, selvom der foreligger samtykke fra forældre og/eller barnet, der er fyldt 15 år.

Kommunerne bruger muligheden, når de er i tvivl om hvorvidt der er et informeret samtykke

Når kommunerne bruger muligheden for at anbringe uden samtykke på trods af, at forældrene og/eller barnet har samtykket, er det ofte fordi, der er tvivl om, hvorvidt forældrene har givet et reelt informeret samtykke. Det kan for eksempel være i sager, hvor forældrene er kognitivt svage, og kommunen vurderer, at forældrene ikke er i stand til at give et informeret samtykke. I nogle af kommunerne har de i sådanne tilfælde praksis for at indstille til anbringelse uden samtykke for at sikre forældrenes retsstilling.

Ved at indstille til anbringelse uden samtykke sikrer forvaltningen, at forældrene får aktiveret de rettigheder, der følger af bestemmelsen. Blandt andet ret til gratis advokatbistand og prøvning af sagen i børn og unge-udvalget.

Både sagsgennemgangen og interviewene med kommuner og forældre viser, at forældrene som regel benytter sig af muligheden for advokatbistand, når kommunen indstiller til anbringelse uden samtykke.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANG: KOMMUNEN VURDERER, AT DER IKKE ER ET INFORMERET SAMTYKKE

Sagen handler om en dreng på ni år, som har en diagnose i autismspektret. Kommunen er bekymret for drengens trivsel og udvikling i hjemmet. Han bor alene med sin mor, der har fuld forældremyndighed.

Moren har en alvorlig psykisk lidelse og har trods behandling i psykiatrien tiltagende svært ved at tage sig af drengen. Undervejs i sagen forværres moren tilstand yderligere. Kommunen bliver bekymret for drengens sikkerhed. De forsøger med aflastning og inddragelse af netværket, men det lykkes ikke.

Kommunen informerer moren om, at de vurderer, at drengen skal anbringes. Moren samtykker i første omgang til anbringelsen. Kommunen vurderer dog, at hendes psykiske tilstand nu er så dårlig, at de ikke kan lægge til grund, at der er tale om et informeret samtykke. Kommunen mener ikke, at moren er i stand til at stille sig enig i eller forstå formålet med anbringelsen. Derfor bliver drengen anbragt uden samtykke.

UDFORDRING NÅR SAMTYKKET ER USIKKERT

Når forældre giver og trækker samtykket tilbage gentagende gange

En anden situation, hvor kommunerne anvender § 58, stk. 2, er, når der opstår et mønster i sagen, hvor forældrene giver og trækker deres samtykke gentagende gange.

Disse sager har, ifølge kommunerne, tendens til at trække ud, fordi forældrene ombestemmer sig undervejs i sagen. Det kan betyde, at barnet må vente på at få den støtte, det har behov for. Ved at indstille til anbringelse uden samtykke får kommunen mulighed for, på egen hånd, at sætte rammerne for anbringelsen. En anbringelse efter § 58, stk. 2 kan altså være konklusionen på en langstrakt proces, hvor der har været konstant usikkerhed om, hvorvidt forældrene ville samtykke.

Ifølge kommunerne er det barnet, der bliver taget som gidsel i de meget langstrakte forløb. Børnene kan have svært ved at

falde til på anbringelsesstedet, fordi det føles usikkert, om de kan blive på stedet eller skal hjem igen.

**EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANGEN:
BEDSTEFORÆLDER GIVER OG TRÆKKER SAMTYK-
KET**

En dreng i skolealderen bliver i første omgang akutanbragt med samtykke på baggrund af en underretning fra politiet. Drengen er blevet slået af sin far, og politiet har også fundet narkotika i hjemmet.

Drengen og faren bor hos bedstemoren, som har forældremyndigheden over drengen. Det viser sig, at bedstemoren også er bange for sin søn (drengens far). Kommunen vurderer desuden, at bedstemoren mangler kompetencerne til at tage sig af drengen selv.

Bedstemoren giver og trækker sit samtykke til anbringelse flere gange i takt med, at drengens far flytter ind og ud af hendes hjem. Hun ønsker at beskytte barnet og er overbevist om at den eneste årsag til, at drengen er anbragt, er truslen fra faren. Det betyder, at hun ønsker at få sit barnebarn hjem i de perioder, hvor hendes søn bor andre steder.

Hjemgivelsesperioden imødekommer en del af problematikken
Kommunerne oplever, at problemstillingen omkring et usikkert samtykke delvist foregribes af den lovpligtige hjemgivelsesperiode, når et samtykke bliver trukket.

“Vi har overvejet § 58, stk. 2, fordi, det har været svært at vide, om forældrenes samtykke holder. Men nu er der lavet regler om hjemgivelsesperioden, så på den måde er det ikke så tit nødvendigt. Man kan ikke bare komme og sige, at man vil have sit barn hjem.” (Leder i kommune)

Formålet med hjemgivelsesperioden er at give kommunen mulighed for at sikre en skånsom overgang for barnet. Et væsentligt formål i denne forbindelse er dog også, at kommunen har tid til at afdække, om der er grundlag for at anbringe barnet uden samtykke. Dermed kan kommunens behov for at benytte muligheden for at anbringe på trods af samtykke for at sikre kontinuitet i anbringelsen være begrænset.

§

§ 68 I SERVICELOVEN

Det fremgår af bestemmelsen, at et anbragt barn først kan hjemgives, når kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om hjemgivelse og en hjemgivelsesperiode.

Kommunalbestyrelsen skal fastsætte længden af hjemgivelsesperioden. Den kan være op til 6 måneder.

Kommunen kan bruge hjemgivelsesperioden til at sikre en skånsom hjemgivelse, forberede eventuelle støtteforanstaltninger efter hjemgivelsen og foretage en vurdering af, om der er grundlag for at anbringe barnet uden samtykke.

Det fremgår også, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan vælge at afvise at behandle en begæring om hjemgivelse.

FORMANDSAFGØRELSE EFTER § 75

Formanden for kommunens børn og unge-udvalg kan træffe afgørelse om at anbringe et barn midlertidigt i sager, som har en akut karakter. Det er forvaltningen, der indstiller til den foreløbige afgørelse. Sagerne er ofte karakteriseret ved, at der er viden eller mistanke om vold og misbrug eller alvorligt omsorgssvigt, hvor barnet skal væk fra familien så hurtigt som muligt.

“Det er meget voldsomme sager. Det er vold, seksuelt misbrug eller små babyer.”
(Sagsbehandler i kommune)

“Det er ikke ønskværdigt at komme ud i akutanbringelser, fordi forældrene på tidspunktet er meget i krise. Prognosen for et godt samarbejde efterfølgende er dårligere, og det er sværere at få det til at give mening for barnet. Men der er sager, hvor det er det eneste rigtige at gøre.”
(Leder i kommune)

§

Se opgørelsen over Ankestyrelsens behandling af formandsafgørelser på side 17 i rapporten.

Læs også om formandsafgørelser om anbringelse uden samtykke på landsplan i Social- og Indenrigsministeriets velfærdspolitiske analyse "Anbringelser uden samtykke" (2019).

§ 75 I SERVICELOVEN

Formanden eller i dennes fravær næstformanden for børn og unge-udvalget kan træffe foreløbige afgørelser efter servicelovens § 58 (...), som af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles i børn og unge-udvalget.

De fire kommuner peger på, at de har forholdsvis få sager, hvor et barn bliver anbragt foreløbigt uden samtykke. I to kommuner italesætter de også, at deres praksis for at bruge § 75 har ændret sig, fordi Ankestyrelsen har påpeget, at grundlaget for at bruge bestemmelsen ikke har været til stede i de sager, der er blevet anket. Derfor bruger kommunerne ikke bestemmelsen i samme omfang som tidligere.

Det fremgår også af opgørelserne over udfaldet af Ankestyrelsens behandling af klager over formandsafgørelser om anbringelse uden samtykke, at vi ophæver omkring halvdelen af afgørelserne.

Forældre har også mulighed for at samtykke til en frivillig anbringelse, der iværksættes straks. Derfor kan der også forekomme akutte frivillige anbringelser, hvor det ikke er nødvendigt at anvende § 75.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANG: FORELØBIG ANBRINGELSE AF DRENG PÅ 1½ ÅR

Sagen handler om en lille dreng på 1½ år. Under et møde mellem sagsbehandleren og forældrene, hvor de partshøres over beslutningen om at anbringe drengen, kommer det frem, at moren har alvorlige psykiske problemer og truer med selvskade. Moren er primær omsorgsperson for drengen. Forældrene vil ikke samtykke til anbringelsen.

Forvaltningen vurderer, at der er en betydelig og akut risiko for barnets trivsel. Under en pause på mødet kontakter kommunen derfor formanden for børn og unge-udvalget og indstiller til en anbringelse efter § 75.

Formanden træffer en foreløbig afgørelse om, at drengen skal anbringes. En medarbejder fra forvaltningen tager ud og henter drengen fra vuggestuen, mens mødet med forældrene afsluttes.

**BARNETS
FØRSTE TID ER
AFGØRENDE FOR
UDVIKLINGEN**

Læs om aldersfordelingen på landsplan blandt børn, der anbringes akut i Social- og Indenrigsministeriets velfærdspolitiske analyse "Anbringelser uden samtykke" (2019).

**OFTE MEST AKUT,
NÅR DER ER TALE
OM SMÅ BØRN**

Akutte anbringelser kan være et særlig vigtigt redskab i sager om helt små børn

Ifølge de fire kommuner er det ofte i sager om helt små børn, hvor de indstiller til en akut og midlertidig anbringelse.

Alle kommunerne i undersøgelsen har et eksplicit fokus på at gribe tidligt ind overfor børn til forældre, som kommunen vurderer, ikke kan varetage barnets mest basale behov. Kommunerne peger på, at forskning viser, at den første tid i et barns liv har afgørende betydning for dets muligheder for trivsel og udvikling senere hen. Ved at gribe ind så tidligt som muligt forsøger kommunerne at minimere den skade, som barnet udsættes for eller i bedste fald undgå, at barnet overhovedet tager skade.

"Det er ofte de helt små, der fjernes, fordi det nogle gange er dage, der er tale om i forhold til at sikre deres udvikling."
(Leder i kommune)

"Det er ikke fordi, vi har særlig mange sager, hvor formanden skal ind over, men vi har dem typisk med de helt små. Så har vi nogle enkelte med de lidt ældre, men der er det typisk en meget voldsom situation, der gør, at vi bliver nødt til at handle med det samme."
(Sagsbehandler i kommune)

Vurderingen, af hvornår noget er akut, kan altså være anderledes, når der er tale om børn på eksempelvis 15 år og op efter. Det skyldes, at sagsbehandlerne forventer, at de er mere robuste og muligvis har været i en situation i længere tid, hvorfor nogle dage fra eller til ikke gør en afgørende forskel. Sagsbehandlerne vurderer også, at de ældre børn har bedre muligheder for at finde alternativ overnatning. Dermed er det ikke altid nødvendigt at anbringe, når der er tale om større børn. De overvejelser gør sig dog kun gældende i sager, hvor der ikke er alvorlige problemer med vold eller misbrug.

"Det er lidt anderledes med dem over 15 år fordi vurderingen af, hvornår det er akut, er anderledes. Selvom det lyder forkert, har de levet under de forhold i længere tid og kan måske holde til lidt mere, selvom der selvfølgelig ikke må være vold og misbrug. Samtidig kan vi spørge dem, om de kan sove på en kammerats sofa, indtil vi finder ud af, hvad der er op og ned."
(Sagsbehandler i kommune)

FORDELE OG ULEMPER VED AT ANBRINGE BØRN OG UNGE UDEN SAMTYKKE

I interviewene giver kommunerne udtryk for, at der kan være betydelige fordele og ulemper ved at anbringe uden samtykke. De forhold, vi beskriver i afsnittet, er udtryk for kommunernes perspektiv.

Indledningsvis er det vigtigt at pointere, at samtlige kommuner understreger, at anbringelse uden samtykke i udgangspunktet ikke er en ønskelig situation. Derfor er ulemperne forbundet med foranstaltningen også mange. Men det at anbringe uden samtykke har også en væsentlig fordel, nemlig at kommunerne kan sikre, at barnet får den hjælp, der er nødvendig for at sikre barnets udvikling og trivsel.

”Det bliver nogle gange det bedste af to onder.”

”Anbringelse uden samtykke er meget trist. Det er svært at få øje på fordelene. Det bliver nogle gange det bedste af to onder. Man kan ikke forsvare, at børnene bor hjemme, men vi vil gøre alt for at forebygge en anbringelse uden samtykke.”

(Sagsbehandler i kommune)

”En anbringelse er en voldsomt indgribende foranstaltning med store konsekvenser, uanset om der er samtykke eller ej. Vi gør det, når vi vurderer, at alternativet for barnet – at blive hjemme – er værre” (Faglig leder i kommune)

Anbringelse uden samtykke kan skabe ro i sagen og sikre, at barnet får den nødvendige støtte

Det, kommunerne alle peger på, som den største fordel ved at anbringe et barn uden samtykke, er, at kommunen kan skabe ro i barnets liv, fordi anbringelsen ikke længere er baseret på forældrenes samtykke.

”Anbringelse uden samtykke kan skabe sikkerhed. Der er nogle børn, der lever i et univers af uforudsigelighed konstant, fordi forældrene hele tiden skifter holdning. Der kan det være en sikring for dem, at vi går ind og beslutter noget. For nogle børn giver det en ro, at der er truffet en beslutning, og forældrene ikke bare kan lave den om.”

(Faglig leder i kommune)

Nogle frivillige anbringelsessager er præget af forældre, der giver og trækker samtykket til anbringelsen, eller truer med det, igen og igen. I disse sager kan der være behov for, at kommunen kan trække en streg i sandet og anbringe uden samtykke. På den måde sætter kommunen rammerne for anbringelsen og undgår, at barnet konstant er usikker på, hvor det skal bo og hvem der skal passe på det.

**BEHOV FOR AT
”TRÆKKE EN
STREG I SANDET”**

”Det er en fordel, at vi kan sige til børnene, at de skal være her. Altså at vi kan forsikre dem om, at de ikke kommer hjem lige nu. Nogle børn vil jo ikke hjem. De kan være bange for at komme hjem, og så kan vi jo forsikre dem om, at de næste to år kommer de ikke hjem.”

(Sagsbehandler i kommune)

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANG: ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE SKABER RO I SAGEN

En pige på 14 år bliver anbragt på en sikret institution uden samtykke fra forældrene. Pigen har tidligere været i aflastning og derefter i en regulær anbringelse. Pigen er dog stukket af fra anbringelsesstederne adskillige gange.

Pigens liv har været præget af rodløshed, da familien er flyttet op mod 20 gange. Moren og pigen har også modtaget støtteforanstaltninger i tidligere bopælskommuner. Der ses dog et mønster, hvor moren trækker samtykke til støtten og flytter.

Pigen har selvskadende adfærd, hun har problemer med stoffer og er begyndt at begå kriminalitet. Der er også bekymring for, at hun er begyndt at prostituere sig.

Pigen anbringes uden samtykke for at sikre stabilitet i indsatsen og undgå, at forældrene vælger at trække deres samtykke og flytte væk med pigen.

Anbringelser uden samtykke er ressourcekrævende

Anbringelser uden samtykke efter § 58 er relativt set meget tids- og ressourcekrævende for de involverede medarbejdere i kommunen. Forud for en anbringelse – både med og uden samtykke – går en lang proces, hvor der blandt andet skal laves børnefaglige undersøgelser, forældrekompetencevurderinger og handleplaner. Ved anbringelse uden samtykke skal der derudover udarbejdes indstilling til børn og unge-udvalget. Sammenholdt med at sagsbehandlerne i de fire kommuner kun sjældent sidder med en tvangssag, og derfor ikke får opbygget en rutine, lægger anbringelser uden samtykke et forholdsvist stort arbejdspress på den enkelte sagsbehandler og forvaltningen.

Anbringelser efter § 75 er også ressourcekrævende på lidt længere sigt

Når kommunerne indstiller til foreløbig anbringelse efter § 75, er der som udgangspunkt et større administrativt arbejde end ved indstillinger efter § 58. Det skyldes, at afgørelser efter §

**SAGS-
BEHANDLERNE
HAR IKKE RUTINE
I SAGERNE**

75 alene er foreløbige, og der efterfølgende skal indstilles til anbringelse efter § 58, hvis barnet fortsat skal være anbragt. Forvaltningen skal således både forberede en kortfattet indstilling til formanden, der træffer afgørelse efter § 75, en indstilling om godkendelse til børn og unge-udvalget senest 7 dage efter og endelig en indstilling om anbringelse efter § 58. Såfremt barnet fortsat skal være anbragt.

"Det er et større arbejde at lave en formandsbeslutning. Først skal man lave en indstilling til formanden, der så godt nok ikke er så lang, derefter skal den op i udvalget inden 7 dage. Det er de samme oplysninger der skal til, men der er noget arbejde i det. Så skal den så også op i ordinært møde senest 30 dage efter. Der skal udvalget have det en uge inden og vores sekretær skal også have det nogle dag inden det."

(Leder i kommune)

Anbringelser uden samtykke udfordrer samarbejdet med forældrene

Samarbejdsrelationen mellem sagsbehandler og forældre bliver udfordret, når et barn anbringes uden samtykke. Det peger alle fire kommuner på. Idet forvaltningen indstiller til anbringelse uden samtykke, skaber det, ifølge kommunerne, frustration og vrede hos forældrene. Det er med til at vanskeliggøre samarbejdet.

"Ulempen ved tvang er, at vi mødes i børn og unge-udvalget, hvor vi kommer til at sidde som to modstandere. Det kan godt komme til at ligne en kamp, selvom vi rigtig gerne vil samarbejde. Men jeg kan også godt se, at det kan være svært at få øje på et samarbejde, når man sidder som modpart i et børn og unge-udvalg. Det kan være svært at samle trådene op efterfølgende."

(Sagsbehandler i kommune)

Anbringelse uden samtykke påvirker barnet negativt

Relationen mellem forældre og forvaltningen har en afledt effekt på barnet. I de fire kommuner er medarbejderne bevidste om, at anbringelsesforløbet i sig selv er skadeligt for barnet. De oplever, at utilfredse og frustrerede forældre inddrager deres barn i konflikten med kommunen.

"Det er klart, at det er en ulempe, at der er den form for konfliktoptrapning. I de sager, vi har, uden samtykke bærer det også præg af konflikt i lang tid efter også for børnene." (Faglig leder i kommune)

Kommunerne peger på, at hvis det er muligt at få forældrene til at forstå og acceptere, at deres barn har behov for støtte-

**ANBRINGELSE
SKABER VREDE
HOS FORÆLDRE**

**BARNET
INDDRAGES I
KAMPEN**

foranstaltninger, som ikke kan imødekommes derhjemme, er det som udgangspunkt en fordel for barnet. Hensynet til barnets sikkerhed og trivsel vil dog altid veje tungere end hensynet til samarbejdet med forældrene.

Forløb op til anbringelser uden samtykke

I dette kapitel beskriver vi kommunernes kendskab til sagerne før anbringelser uden samtykke, og hvad der kendetegner støtteforanstaltningerne til barnet og familien i det forløb.

Når kommuner anbringer børn uden samtykke efter § 58, er der et forløb, fra kommunen får kendskab til sagen, og til barnet anbringes. Undersøgelsen viser, at kommunerne oftest har kendskab til sagerne før anbringelsen uden samtykke, men at varigheden af forløbet kan variere en del. Kommunerne er af den opfattelse, at de har udtømt alle muligheder for støtteforanstaltninger forud for anbringelsen. Forældrene oplever derimod, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad har udtømt mulighederne for andre og mindre indgribende foranstaltninger, før deres børn blev anbragt.

KOMMUNERNE KENDER TYPISK SAGERNE FØR ANBRINGELSER UDEN SAMTYKKE

Medarbejderne i de fire kommuner vurderer, at kommunen typisk har et kendskab til barnet og familien før en anbringelse uden samtykke. Ifølge kommunerne er de fleste forløb op til anbringelser uden samtykke kendetegnet ved, at barnet og familien har modtaget støtteforanstaltninger. Det fremgår også af sagsgennemgangen.

Akutte og midlertidige anbringelser efter § 75 i serviceloven kan ligeledes være kendetegnet ved, at kommunen har haft et kendskab til sagen forud for anbringelsen. Ifølge kommunerne er der dog ofte tale om sager, de ikke havde kendskab til på forhånd.

Når kommunerne anbringer uden at have et forudgående kendskab til sagen, eller når kendskabet er meget begrænset, er det eksempelvis i situationer hvor:

- et barn er udsat for vold eller overgreb
- kommunen får en mellemkommunal underretning
- unge har brug for misbrugsbehandling.

Ikke noget typisk billede af varigheden af forløbet op til anbringelsen

Ifølge kommunerne er der ikke noget entydigt billede af, hvor lange forløbene er, fra kommunen får kendskab til barnet og familien og iværksætter støtte, indtil anbringelsen uden samtykke finder sted. Der er sager, hvor kommunen har arbejdet med barnet og familien i flere år inden anbringelsen, og sager,

I hovedparten af sagerne, vi har gennemgået, er barnet anbragt efter den samme bestemmelse, nemlig § 58, stk. 1

Blandt sagerne er der også afgørelser efter § 58, stk. 2 og § 75 i serviceloven.

hvor forløbet op til anbringelsen strækker sig over nogle få uger eller måneder. Endelig kan der være tale om akutte afgørelser, hvor der ikke har været et kendskab til sagen forinden og derfor heller ikke noget forløb, hvor kommunen har været involveret i sagen, op til anbringelsen.

De 25 sager, vi har gennemgået, illustrerer også, at der kan være store variationer i forløbet op til en anbringelse uden samtykke. Forløbet kan eksempelvis være afhængigt af, hvornår kommunen får kendskab til sagen, de problemer der er i sagen og samarbejdet mellem familien og forvaltningen.

STØTTEFORANSTALTNINGER FØR ANBRINGELSEN

Når et barn har behov for støtte, skal kommunen iværksætte indsatser, der imødekommer problemerne hos barnet og familien. Der kan blandt andet være tale om forebyggende indsatser efter servicelovens § 11, stk. 3 og foranstaltninger efter § 52. Kommunen har også mulighed for at iværksætte nogle støtteforanstaltninger med tvang, hvis kommunen vurderer, at det er nødvendigt.

§

MULIGE INDSATSER EFTER SERVICELOVEN

§ 11, stk. 3

Kommunen kan iværksætte forebyggende indsatser til barnet og familien, hvis der er tale om en afgrænset problemstilling.

§ 52

Kommunen kan iværksætte en række foranstaltninger eksempelvis familiebehandling, praktisk pædagogisk støtte i hjemmet, ophold på døgninstitutioner og hos plejefamilier eller aflastning.

Det er en forudsætning for at bruge § 52, at der er udarbejdet en børnefaglig undersøgelse efter § 50. Undersøgelsen skal afdække barnets forhold og ressourcer og problemer i barnets familie og netværk. Hvis der er tale om et ufødt barn, er det de vordende forældres forhold, der skal undersøges. Det skal så vidt muligt ske i samarbejde med familien og netværket.

Kommunerne vurderer, at de har udtømt alle muligheder, når de indstiller til anbringelse uden samtykke

De fire kommuner vurderer, at de i udgangspunktet har afprøvet alle former for relevante støtteforanstaltninger, før de indstiller til, at et barn skal anbringes uden samtykke. Det hænger sammen med, at kommunerne typisk kender sagerne inden anbringelsen. Der forekommer dog også tilfælde, hvor sagen er så tilspidset, at kommunen ikke når at iværksætte støtteforanstaltninger, fordi de vurderer, at barnet skal fjernes med det samme. Kommunerne peger alle på, at anbringelse er den sidste udvej, når alle andre muligheder for støtte til barnet og familien er afprøvet.

“Dem vi har nu, som er tvangsanbragt, har jeg rigtig svært ved at se, hvilke forebyggende foranstaltninger der ville kunne virke. Det er de sager, hvor vi har prøvet alt. Det er jo ikke fordi, vi ønsker at anbringe børnene. Hvis vi kan se, at der er noget potentiale, perspektiv og nogle forældre, der anstrenger sig, er det ikke der, vi laver en tvangsanbringelse. Det er der, hvor vi synes, det er helt håbløst.”
(Sagsbehandler i kommune)

Læs også om foranstaltninger før anbringelser uden samtykke i Social- og Indenrigsministeriets velfærdspolitiske analyse “Anbringelser uden samtykke” (2019).

Opgørelser på baggrund af data fra Danmarks Statistik viser, at hovedparten af de børn og unge, der blev anbragt uden samtykke i 2017, havde modtaget en eller flere støtteforanstaltninger før anbringelsen. Ifølge opgørelserne er de hyppigst anvendte støtteforanstaltninger familiebehandling, aflastningsophold og kontaktperson.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANG: FORÆLDRE EVNER IKKE AT FORBEDRE FORHOLD I HJEMMET

Forældrene til en dreng på seks år henvender sig til kommunen for at få hjælp til deres dreng, som ikke trives. Drengen bor sammen med sin far, som er svært overvægtig og svækket af sygdom, hvorfor han er førtidspensioneret og tilbringer sin tid i hjemmet.

Kommunen iværksætter en børnefaglig undersøgelse og på baggrund af den støtte i hjemmet. Undervejs henvender forældrene sig igen. De er bekymrede for drengen, som de oplever, er selvmordstruet. Forældrene kan se, at drengen har det dårligt og ønsker at ændre på de forhold, der skaber problemer. De samtykker løbende til foranstaltninger og indgår i et samarbejde med kommunen.

Efter flere års forsøg med forskellige støtteforanstaltninger, her i blandt kontaktperson og praktisk pædagogisk støtte i hjemmet, har forældrene dog ikke formået at lave væsentlige ændringer. Drengens dårlige udvikling fortsætter og han anbringes til sidst uden samtykke efter § 58, stk. 1.

**STØTTEN
OPLEVES IKKE
SOM EN HJÆLP**

**DÅRLIGT
TILRETTELAGT**

Forældrene oplever, at kommunerne ikke har afsøgt alle muligheder

De fire forældre har en væsentlig anden opfattelse af kommunernes praksis, når det kommer til at afprøve alle relevante støtteforanstaltninger, før indstillingen til anbringelse uden samtykke. I alle fire forældres tilfælde modtog de støtteforanstaltninger, inden deres børn blev anbragt. Fælles for de fire forældre er, at de ikke oplevede støtteforanstaltningerne som en reel hjælp. Forældrene peger på en række problemer i forhold til støtteforanstaltningerne, de har modtaget.

Kommunen inddrager ikke forældrene i beslutninger om støtteforanstaltninger

For det første oplever forældrene, at kommunerne ikke inddrager dem tilstrækkeligt i beslutningerne om, hvilke foranstaltninger der er meningsfulde at iværksætte, eller hvordan de skal udføres. Forældrene har en oplevelse af, at de ikke bliver hørt, og derfor oplever de heller ikke, at foranstaltningerne bliver tilrettelagt på den mest optimale måde for deres familie.

En forælder har eksempelvis oplevet, at familiekonsulenten, der skulle observere og vejlede hende, ikke var til stede, når datteren skulle lægges i seng, selvom forælderen havde gjort

KONSEKVENSER VED MANGLENDE INDDRAGELSE

opmærksom på, at det var her, hun oplevede de største problemer med at håndtere sin datter.

En anden forælder oplevede, at kommunen traf beslutning om en foranstaltning uden at inddrage hende i drøftelserne. Det resulterede i, at foranstaltningen blev gennemført på en uhenigtsmæssig måde. De mange mennesker, der kom i hjemmet, stressede hende og hun reagerede særligt negativt på det, fordi hun har ADHD. Det var forælderen oplevelse, at hvis kommunen havde inddraget hende i overvejelserne om foranstaltningen, kunne de have fundet en bedre måde at gennemføre forløbet.

"Jeg blev bare ringet op af en sagsbehandler, jeg ikke kender, som har overtaget sagen. Så siger hun bare 'det er sådan her, det kommer til at forløbe, og så har jeg ikke rigtig noget valg'. Det sker bare ud af det blå, der er ikke nogen der forbereder mig på det her eller noget som helst."
(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Støtteforanstaltningerne varer ikke længe nok til at gøre en forskel

For det andet er det forældrenes oplevelse, at støtteforanstaltningerne, kommunen iværksætter, ikke fortsætter længe nok til at have en reel effekt på de problemer, der er. Forældrene føler, at de ikke får en chance for forbedre sig på de parametre, hvor kommunen kræver det, på den begrænsede tid der er afsat.

"Det var ikke rigtig min oplevelse, at de forsøgte, selvom de kunne se, at her havde de noget, som de kunne arbejde videre på, og det gav rent faktisk pote. Vi fik lov at være der fire måneder, og jeg synes ikke, at fire måneder er at give det en chance."
(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Problem at samarbejdet mellem forældre og medarbejdere, der leverer støtteforanstaltningen, ikke er koordineret

Flere af forældrene har oplevet, at forventningerne til samarbejdet mellem de medarbejdere, der kommer i hjemmet eller er omkring familien, og forældrene, ikke er afstemt fra start.

En forælder oplevede, at familiekonsulentens forventninger til hvor hurtigt forælderen kunne nå at ændre på de forhold, som familiekonsulenten vurderede, var urealistiske. Ændringerne skulle, ifølge forælderen, ske fra gang til gang, hvilket var med to til tre dages mellemrum.

"Det var jo også sådan, at familiekonsulenten forventede, at når hun kom med nogle gode råd, og hun så skrev dem ned

INGEN REEL CHANCE FOR AT FORBEDRE SIG

UREALISTISKE KRAV FRA KOMMUNEN

**INGEN
KOORDINERING
BLANDT
KOMMUNENS
MEDARBEJDERE**

på nogle sedler til mig, så skulle jeg kunne nå at ændre de der vaner på to dage, indtil hun kom næste gang. Sådan en to-tre gange om ugen. Det var simpelthen så stressende, for man kan jo ikke nå at ændre sine vaner og sine ting på så kort tid. Jeg syntes virkelig, at jeg havde arbejdet på nogle af tingene, og så fik jeg at vide, at det var noget helt andet, jeg skulle gøre, 'du har gjort det helt forkert'. Sådan var det hele tiden."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Det uafklarede samarbejde kan også komme til udtryk ved, at der ikke er aftaler internt mellem medarbejderne, der kommer i hjemmet. Eksempelvis familiebehandlere og sundhedsplejersken. Det medførte i et tilfælde, at forældrene oplevede at få modstridende meldinger og instrukser fra medarbejderne. Det var forældrenes oplevelse, at det påvirkede vurderingen af deres forældreevner negativt, at de ikke kunne leve op til de modstridende krav.

"Vi havde sådan nogle fra Familiecenteret, der kom og besøgte os sammen med sundhedsplejersken, men sagsbehandleren havde ikke koordineret, hvem der havde hvad som opgave. De modsagde hinanden, og så er det klart, så bliver der en dårlig rapport ud af sådan noget."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

KAPITEL 6

Hvad har betydning for, om forældre samtykker til anbringelse?

I dette kapitel beskriver vi de forhold, som forældre og kommuner vurderer, har betydning for, om forældre vælger at give deres samtykke til en anbringelse.

Forældrene fremhæver særligt, at utilstrækkelig inddragelse og vejledning samt et dårligt samarbejde med sagsbehandleren har betydning for, at de ikke gav deres samtykke til anbringelsen af deres børn.

Kommunerne vurderer, at forældrenes manglende forståelse for årsagerne til anbringelsen, barnets alder og at der kan være en signalværdi i ikke at give samtykke, er forhold, der har betydning for, om forældrene giver deres samtykke.

Det, forældrene vurderer, har betydning	Det, kommunerne vurderer, har betydning
Utilstrækkelig inddragelse	Forældrenes manglende forståelse for problemerne
Utilstrækkelig vejledning	Barnets alder
Generelt dårligt samarbejde med kommunen	Signalværdi og pres fra omgivelserne

OPLEVELSE AF RODET OG FEJLBEHÆFTET SAGSBEHANDLING

De fire forældre i undersøgelsen peger alle på, at deres negative oplevelser under sagsforløbet medvirkede til, at de valgte ikke at give deres samtykke til anbringelsen. Forældrene sad tilbage med en oplevelse af, at sagsbehandlerne ikke havde et tilstrækkeligt overblik i sagen, at sagsbehandlerne reelt ikke havde tid til at gøre deres arbejde og at forældrene, som et resultat heraf, ikke var blevet informeret og inddraget godt nok i sagen.

"Jeg tror, at det er en rigtig stor grund til, at der er mange sager, der ender med, at forældrene ikke giver samtykke."

"Den første sagsbehandler der var jeg ikke i tvivl om, at hun ikke havde tid og var presset. Den der følelse af at hun hele tiden blandede min sag sammen med andre sager. (...) Den sagsbehandler, jeg har nu, giver selv udtryk for, at hun ikke har nok tid. Hun har sagt, at hun ikke har tid til at lære os at kende som familie, fordi hun ikke har tid til at gøre sit arbejde ordentligt. Jeg synes, at det er så frustrerende at få

at vide fra en sagsbehandler, der sidder med ens datters liv i sine hænder på en måde. (...) Jeg synes, at det er en katastrofe. Og jeg tror, at det er en rigtig stor grund til, at der er mange sager, der ender med, at forældrene ikke giver samtykke til anbringelsen. Fordi der ikke er tid til at informere om, hvad der foregår, hvorfor og hvordan. Jeg fik jo ingen information om, hvordan det ville være, hvis du går med til en frivillig anbringelse, og hvordan vil det være, hvis du ikke går med til en frivillig anbringelse. Alle de ting nåede jeg ikke at få informationer om, før de fjernede hende." (Forælder til barn anbragt uden samtykke)

§

INDDRAGELSE

Inddragelse spiller en afgørende rolle i sagsbehandlingen på området udsatte børn og unge. Socialstyrelsen peger på netop inddragelse som et pejlemærke for kvalitet i sagsbehandlingen.

Ved at inddrage familien i sagsforløbet sikres i videst muligt omfang et godt samarbejde med forældre og barn.

Flere steder i serviceloven er vigtigheden ved samarbejde nævnt. Blandt andet i formålsbestemmelsen § 46, hvor det fremgår, at barnets eller den unges vanskeligheder så vidt muligt skal løses i samarbejde med familien og dennes medvirken.

Inddragelse – og samarbejde – gælder i alle dele af sagsforløbet både i forbindelse med opstart af en sag, udarbejdelse af børnefaglige undersøgelser og handleplaner og i forbindelse med opfølgninger. Det er altså helt afgørende for, at en foranstaltning i sidste ende kan have den ønskede virkning, at barn og familie forstår, accepterer og understøtter den valgte proces og foranstaltning.

OPLEVELSE AF TIDSPRESSET SAGSBEHANDLING

Forkerte oplysninger i sagen

En af årsagerne til, at forældrene ikke har tillid til behandlingen af deres sag, er, at de har oplevet, at kommunen ikke har styr på grundlæggende personlige oplysninger og forhold om dem selv og deres børn. Nogle af forældrene har oplevet, at kommunen skriver faktisk forkerte oplysninger, bytter rundt på parterne i sagen eller glemmer at sende dokumenterne til begge forældremyndighedsindehavere.

Det er med til at give forældrene en oplevelse af, at kommunen ikke bruger den nødvendige tid på sagen, eller at der i værste fald er tale om venstrehåndsarbejde. Forældrene mi-

ster derfor tilliden til kommunen. Det er med til at gøre samarbejdet om støtteforanstaltningerne og anbringelsen unødigt anstrengt. Og kan i sidste ende betyde, at forældrene vælger, at de ikke vil samtykke til anbringelsen af deres barn.

En forælder oplevede eksempelvis undervejs i sagsforløbet, at kommunen ikke havde styr på, hvad hun og barnets far hed.

"Helt grundlæggende fakta om hvad vi hed, hvor gamle vi var, og at hendes far og jeg ikke var gift, og jeg faktisk havde fuld forældremyndighed. Sådan helt grundlæggende fakta var der ikke styr på fra sagsbehandlerens side af."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

I det konkrete tilfælde medførte rodet i oplysningerne, ifølge forælderen, at kommunen kom til at bytte rundt på hende og barnets far, da kommunen sendte dokumenter om anbringelsen. Det betød, at forælderen fik de dokumenter, som faren skulle have haft og omvendt. Da faren ikke har forældremyndighed over barnet, var der flere af oplysningerne, som han ikke skulle have haft og omvendt fik forælderen ikke alle de oplysninger, hun skulle have haft.

Samtykke opleves som blåstempling af utilstrækkelig sagsbehandling

Forældrene oplever samtykke som en blåstempling af den sagsbehandling, de har oplevet som sjusket og mangelfuld, hvilket gør forældrene tilbageholdende med at give samtykket. Når kommunen beder om samtykke til en anbringelse, kan forældrene ofte godt se, at deres barn har problemer. Forældrenes negative oplevelse af sagsbehandlingen betyder dog, at de ikke ønsker at blåstemple kommunens arbejde.

"Jeg kunne se, at der var mange ting, som ikke passede i rapporterne, fordi man ikke havde gjort det, man skulle fra kommunens side. Og nogle af de ting, man brugte som grundlag, var decideret løgn fra sagsbehandlerens side. Så derfor valgte jeg at sige: 'nej, så vil jeg ikke gøre det med samtykke'."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

FORKERTE OPLYSNINGER I SAGERNE

Ønske om aftaler på skrift

Flere af forældrene, vi har interviewet, efterspørger, at kommunen bliver bedre til at få aftaler ned på skrift i en mere fyldestgørende form end de journalnotater, sagsbehandleren laver. Ifølge forældrene hjælper det dem med at huske aftalerne, når de får aftaler og referater på skrift. Det understøtter også, at alle parter i sagen er informerede om forløbet og beslutninger. Forældrene oplever, at de selv skal være opmærk-

SVÆRT AT HOLDE STYR PÅ MUNDTLIGE AF- TALER

somme på at bede om at få skrevet aftaler ned, og at det ofte først sker, når der er sket misforståelser eller fejl i sagen.

"Der lå slet ikke noget på skrift, og det gør der stadigvæk ikke, om hvad det var, vi havde aftalt. Det hele er blevet noget mundtligt noget. Så det blev jo slet ikke det, jeg troede jeg gik ind til."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Manglende skriftlige aftaler kan have en negativ indflydelse på samarbejdet mellem kommune og forældre, som i sidste ende kan føre til en anbringelse uden samtykke. Det kan for eksempel betyde, at forældrene ikke lever op til de aftaler, der indgås med kommunen. Fra kommunens side vil dette blive oplevet som misligholdelse af aftalerne, mens det fra forældrenes side kan handle om, hvorvidt de overhovedet kender til aftalens indhold og eksistens. Når anbringelse uden samtykke kommer på tale, står forældrene i en presset og ofte kaotisk situation, hvor de mangler overblikket, hvilket gør, at mundtlige aftaler nemt kan blive glemt.

Kommunerne opdaterer og sender ikke handleplaner og andre dokumenter til forældrene

Når det kommer til at inddrage forældrene i sagen, kan handleplaner og andre skriftlige akter spille en central rolle. Det er her, forældrene har mulighed for at orientere sig i og genbesøge forhold, vurderinger og aftaler i sagen.

§

HANDLEPLANER EFTER § 140 I SERVICELOVEN

Kommunerne har pligt til at udarbejde og følge op på handleplaner til børn og unge, der er anbragt. De har også pligt til at udarbejde og følge op på en særskilt handleplan til barnets forældre.

Handleplanen skal blandt andet indeholde en beskrivelse af formålet med indsatsen, konkrete mål i forhold til barnets udvikling og trivsel, den forventede varighed og, når der er tale om anbringelse uden samtykke, hvilke indsatser, der skal iværksættes over for barnets familie.

To af forældrene har ikke modtaget handleplanerne i sagen eller først modtaget dem, da sagen havde kørt i flere år. Handleplanerne er, efter forældrenes vurdering, ikke af en god nok kvalitet. Det skyldes dels, at målene i handleplanerne ikke er konkrete nok og dels at kommunen ikke opdaterer handleplanen men blot ændrer enkelte ord.

"De er godt nok sløve, hvad det angår. Jeg har været nødt til at bede om aktindsigt i hvert fald 6-7 gange i løbet af vores sag, fordi vi ikke har fået tingene. Hvis ikke vi selv beder om at få tingene, så bliver de ikke sendt."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Forælderen fortsætter:

"Vi har lige haft et statusmøde, og man har brugt en handleplan, som er fem år gammel. Der har man bare ændret nogle ord om, hvem der skulle gøre hvad. Det er pludselig ikke vuggestuen mere, nu er det så børnehaven. Men det er stadigvæk samme ordlyd."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Læs Ankestyrelsens undersøgelse om handleplaner til anbragte børn og unge [her](#)

Ankestyrelsens undersøgelse fra 2019 om kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn viser også, at kommunerne ikke altid får opdateret handleplanerne eller sendt dem til forældrene. Undersøgelsen peger ligeledes på, at kommunerne ikke altid laver konkrete mål. Problemet med ukonkrete mål er blandt andet, at det er vanskeligt for parterne i sagen, herunder forældrene, at arbejde med og opfylde målene for indsatsen.

En anden forælder oplever, at han ikke får alle akterne i sagen, fordi han ikke længere er sammen med barnets mor, til trods for, at de fortsat har delt forældremyndighed.

"Det sjove er, at generelt så er jeg ikke rigtig blevet inddraget hverken med breve eller noget fra eboks fra kommunen. På trods af at vi har fælles forældremyndighed, og vi ikke bor sammen. Det var hovedsageligt hende, der fik tilsendt noget eller blev ringet op. Så der kan man sige, at kommunen har fejlet gevaldigt."

(Forælder til barn der er anbragt uden samtykke)

Hvis kommunerne ikke opdaterer og deler handleplanen og andre dokumenter med forældrene, kan det altså medvirke til, at forældrene oplever, at de ikke har overblik over sagen og derfor ikke ved, hvad de giver deres samtykke til.

Kommunerne går altså glip af en mulighed for at inddrage forældrene og arbejde med deres forståelse af barnets problemer og sagens forløb, når de ikke opdaterer og deler handleplaner og andre dokumenter med forældrene.

GÅR GLIP AF MULIGHED FOR INDDRAGELSE

Utilstrækkelig sagsbehandling kan give urealistiske forventninger om afgørelsens udfald

En oplevelse af utilstrækkelig sagsbehandling kan også skabe håb hos forældrene om, at børn og unge-udvalget ikke vil træffe afgørelse om anbringelse af barnet uden samtykke på

FORMELLE FEJL GIVER FORVENTNING OM MEDHOLD I SAG

Læs om Ankestyrelsens behandling af klager om anbringelse uden samtykke på side 16 i rapporten.

Læs om kommunernes vurdering af, om der er tale om et informeret samtykke på side 23 i rapporten.

det foreliggende grundlag. De mange oplevede fejl, kombineret med udsigten til at få en advokat på sagen hvis man ikke giver samtykke, kan være med til at skabe en forventning om, at sagen ikke vil holde vand, når den kommer i børn og ungeudvalget.

Der findes ingen opgørelser over hvor mange indstillinger om anbringelse uden samtykke, der bliver fulgt i kommunernes børn og unge-udvalg. Det er de fire kommuners klare indtryk, at langt de fleste indstillinger følges. På baggrund af forældre og kommuners oplevelser kan advokatens påpegning af sagsbehandlingsfejl skabe håb hos forældrene om, at barnet ikke bliver anbragt. Sagsbehandlerne i undersøgelsen oplever ofte, at forældrene har svært ved at kigge indad og i stedet projicerer problemet over på sagsbehandlingen. Håbet om at kunne beholde barnet, fordi der er fejl i sagsbehandlingen, kan dermed spille en afgørende rolle i forhold til, om forældrene giver samtykke eller ej. Der er dog noget, der tyder på, at der er så alvorlige problemer i sagerne, at der ofte er et anbringelsesgrundlag på trods af eventuelle fejl i sagsbehandlingen. Det peger kommunernes erfaringer på, og opgørelserne af Ankestyrelsens behandling af klager over anbringelse uden samtykke ser ud til at understøtte billedet, da stort set samtlige afgørelser stadfæstes.

UTILSTRÆKKELIG VEJLEDNING OM SAMTYKKE

Kommunerne har pligt til at informere og vejlede forældre om, hvad det indebærer at give samtykke til en anbringelse, og hvilke rettigheder de har, hvis de ikke giver deres samtykke. Rettighederne omfatter eksempelvis gratis advokatbistand. En central information i den sammenhæng kan også være, at forældrenes samtykke ikke har betydning for deres muligheder for samvær med barnet, valg af anbringelsessted eller varigheden af anbringelsen. Hvis forældrene skal have en chance for at træffe et valg om at give samtykke eller ej på et oplyst grundlag, så er det afgørende, at de får de korrekte og relevante informationer.

Kommunerne giver udtryk for fokus på oplysning af forældrene

Kommunerne er af den opfattelse, at de er opmærksomme på at informere og vejlede forældrene om, hvad det indebærer at give samtykke til en anbringelse, og hvad det indebærer, hvis de ikke samtykker. Herunder muligheden for at få advokatbistand. Kommunerne gør noget ud af at holde et møde med forældrene, når der er tale om den første afgørelse om anbringelse, for at sikre, at forældrene har forstået mulighederne.

Forældre kan have fået misvisende informationer

I en kommune har de et team, der håndterer alle sager om anbringelse uden samtykke og som også deltager i møder med sagsbehandleren og forældrene, når anbringelse kommer på tale. Medarbejderne fra teamet er med til at sikre, at forældrene får alle relevante informationer. I kommunen peger de på, at medarbejdere tidligere kan have givet forældrene misvisende vejledning eksempelvis om anbringelsesstedet eller mulighederne for samvær med barnet. Kommunen vurderer dog, at teamet, der er inde over alle sager, er med til at sikre, at de får vejledt forældrene korrekt.

"Hvis man kun har en anbringelse uden samtykke hvert tredje år, eller aldrig har prøvet det før, så kan man nemt komme til som sagsbehandler, at sige et eller andet der ikke er helt rigtigt. Jeg har for eksempel hørt eksempler på, at nogen har fået sagt: 'hvis du giver samtykke, så får du lov til at være med til at vælge anbringelsessted' og det er jo ikke rigtigt. Teamet gør, at vi får to øjne på og sikret, at forældrene får den rigtige vejledning."

(Leder i kommune)

Netop denne misinformation har en af forældrene, vi har interviewet, oplevet.

"Kommunen sagde: 'det vil jo altid være bedre, hvis man gav frivilligt samtykke til anbringelse, og samarbejdet ville være meget bedre.' Men det har jeg jo ikke rigtig følt, at det har været. De sagde, at så havde vi bedre mulighed for at være med til at bestemme, hvor vores barn skulle hen, men med den måde kommunen arbejder på, så har jeg ikke tiltro til dem. Jeg stoler ikke på dem."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

I tråd med det nogle af kommunerne fortæller, oplevede to af forældrene, vi har interviewet, at sagsbehandleren gav dem direkte forkert eller misvisende vejledning om, hvilken betydning det kunne få, hvis de samtykkede til anbringelsen. De fik at vide, at hvis de samtykkede, kunne de få indflydelse på, hvor barnet skulle anbringes, hvor ofte de havde samvær med barnet under anbringelsen og hvor lang genbehandlingsfristen blev.

Skærpet praksis for vejledning kan også have betydning for om forældrene samtykker

En sagsbehandler fra kommunen, hvor de har skærpet deres praksis for vejledning af forældre, vurderer, at det har betydning for forældre, når de skal beslutte, om de vil give deres samtykke. Medarbejderen peger på, at forældrene er bedre oplyst om deres rettigheder i forbindelse med anbringelse uden samtykke, og at det rent faktisk kan betyde, at forældrene

Ved frivillige anbringelser er der ikke en genbehandlingsfrist, da foranstaltningen ikke skal behandles i børn og ungeudvalget.

Læs om hvordan forældrene er stillet på side 13 i rapporten.

vælger ikke at samtykke til anbringelsen. Det kan hænge sammen med, at der træder nogle andre regler i kraft, når der er tale om en tvangsmæssig anbringelse fremfor en frivillig foranstaltning.

Forældrene oplever, at de ikke bliver vejledt tilstrækkeligt

Alle fire forældre forklarer, at de ikke havde fået tilstrækkelig vejledning fra kommunen om, hvad det indebærer, og hvordan de er stillet retssikkerhedsmæssigt, hvis de giver deres samtykke eller ikke giver samtykke til anbringelsen. Sagerne udviklede sig, ifølge forældrene, meget hurtigt, da kommunen først havde givet udtryk for, at der var grundlag for at anbringe barnet. Forældrene oplevede, at de ikke var blevet klædt tilstrækkeligt på til at træffe den beslutning, de stod overfor.

"Jeg nåede hverken at finde ud af, hvad konsekvensen ville være, hvis jeg sagde ja til anbringelse, og hvad konsekvensen var, hvis jeg sagde nej. Det nåede jeg overhovedet ikke at få noget ordentligt overblik over, fornemmelse af eller indsigt i."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

En af forældrene peger derudover på, at kommunen gjorde meget ud af at fortælle hende om fordelene ved, at hendes barn blev anbragt med samtykke. Men kommunen gjorde ikke nok ud af at forklare, hvordan hun var stillet, hvis hun ikke gav samtykket.

FOKUS PÅ FORDELENE VED SAMTYKKE

KONFLIKTFYLDT SAMARBEJDE

Et dårligt samarbejde mellem forældre og sagsbehandlere har indflydelse på forældrenes oplevelse af hele sagsforløbet og kommunens indsats overfor familien. Når samarbejdet ikke fungerer, kan det altså spille direkte eller indirekte ind i forældrenes overvejelser om, hvorvidt de vil samtykke til en anbringelse.

Sager om anbringelse uden samtykke har en indbygget konflikt

Alle fire kommuner peger på, at samarbejdet med forældrene i langt de fleste sager ikke kan undgå at blive negativt påvirket af, at kommunen vil anbringe barnet, og forældrene er uenige i den vurdering. Kommunerne italesætter det som en indbygget konflikt i samarbejdet med forældrene. Så snart anbringelse kommer på tale, er forældrenes reaktion at modarbejde kommunens beslutning.

"Når det hele går i gang, og det er en tvangsanbringelse, er det en kamp for forældrene. Det er svært at tale noget som"

helst fornuft med dem, for de er så fyldt op af kampen. Når barnet så er anbragt, kan vi forsøge at lave nogle gode aftaler om samvær og lignende, men det er svært, fordi vi jo har taget deres barn.”

(Sagsbehandler i kommune)

Denne type af sager stiller således store krav til, at kommunen sikrer, at samarbejdet med forældrene bliver prioriteret, og at der tages særligt hånd om forældrene, der har krav på og behov for at blive inddraget før og under en så indgribende foranstaltning som anbringelse uden samtykke.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANGEN: KONFLIKTFYLDT SAMARBEJDE MED KOMMUNEN

Sagen handler om en pige på 12 år. Der er store bekymringer for pigens sikkerhed grundet konflikter i hjemmet og farens tilknytning til det kriminelle miljø.

Samarbejdet mellem kommunen og faren er undervejs i sagen meget konfliktfyldt. Faren er ikke enig i kommunens vurdering af, at forældrene mangler kompetencer til at tage sig af pigen. Faren mener i stedet, at kommunen ikke har udredt pigen tilstrækkeligt, og at det er grunden til, at de har problemer derhjemme.

Både familiens nuværende kommune og den tidlige bopælskommune har forsøgt en række støtteforanstaltninger uden succes, da faren ikke ønsker at samarbejde. Faren er også blevet tilbudt et kursus i at håndtere sin vrede.

Faren reagerer negativt, da kommunen drøfter deres overvejelser om anbringelse med ham. Han er ikke interesseret i, at pigen skal anbringes og ønsker derfor ikke at samarbejde om forløbet. Samarbejdet forværres derfor gradvist under anbringelsen.

Magtforholdet kan være skævt

Både forældre og enkelte kommuner påpeger, at samarbejdet mellem parterne kan være vanskeligt, fordi magtforholdet mellem forældre og kommune er skævt. Kommunen har i sidste ende mulighed for at anbringe et barn, såfremt anbringelsesgrundlaget er til stede, uanset hvad forældrene mener om beslutningen. Det stiller krav til, at sagsbehandlerne formår at indgå i en professionel og tillidsfuld relation til forældrene.

“Det er meget typisk, at når vi lige har truffet beslutningen, har vi ikke et eksisterende samarbejde.”

“De har ikke tillid til os, fordi vi træffer så voldsom en beslutning for dem, derfor de er bange for os. Det kan man jo godt forstå, for vi træffer den ultimativt slemmeste beslutning for dem. Eller også makker de ret, for det bliver de ligesom nødt til. Men vi har jo ikke en dialog om, hvordan de kan gøre noget anderledes. Så kommer det typisk igen, fordi vi arbejder hårdt med at få det tilbage, også fordi det ikke er godt for børnene at have det konfliktfyldte spændingsfelt.”

(Leder i kommune)

Forældrene er også bevidste om, at der er et skævt forhold i magtrelationen mellem dem og kommunen. Flere af forældrene giver udtryk for, at de er bange for, at kritiske udtalelser eller personlige uenigheder kan føre til repressalier fra kommunen, eksempelvis i form af mindre samvær med barnet.

“Jeg følte mig presset til at gøre som de sagde, og ellers ville de bare tage mit barn. Og det kunne være med en dags varsel. Det var sådan en ting, de truede mig med. Jeg ved godt, at det ikke var holdbare trusler, fordi det skal igennem et retssystem. Men dengang var jeg alene. Jeg havde så travlt i forvejen med at bearbejde det hele og tage mig af min datter. Så jeg tænkte jo ikke over at undersøge de her ting. Men hvis jeg bare havde gjort det, havde jeg nok ikke givet efter så let.”

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Kommunen tager ikke bekymringer og kritik til efterretning

Endelig peger alle forældrene peger på, at det er et problem, at kommunen ikke tager deres indvendinger omkring sagen til efterretning. De fire forældre har alle henvendt sig til deres respektive kommuner med bekymringer om, at deres sagsbehandler ikke havde tilstrækkelig tid til sagen, eller at sagsbehandleren ligefrem virkede inhabil. Forældrene oplevede generelt, at sagsbehandlere og ledere ikke var lydhøre overfor deres bekymringer.

“Det var envejskommunikation, kommunen til os. Og så skulle vi bare makke ret og rette ind til højre. Lige meget hvad vi sagde og hvad vi foreslog, blev det bare fejlet af bordet.”

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

FORÆLDRENE HAR IKKE TILLID TIL KOMMUNEN

Forældrene har generelt ikke ret stor tillid til, at kommunen vil dem og deres barn det bedste. Det skyldes formentlig en kombination af de forhold, der er beskrevet indtil nu i kapitlet. Heriblandt at forældrene ikke føler sig inddraget tilstrækkeligt i sagen, at kommunen ikke har informeret dem godt nok om

forløbet, og at de oplever, at kommunen ikke reelt forsøgte at hjælpe dem via de støtteforanstaltninger, der blev sat i værk før anbringelsen.

INDDRAGELSE AF KOLLEGER ELLER LEDERE KAN VÆRE EN HJÆLP

Når sagsbehandleren skal tage en vanskelig samtale med forældrene, eksempelvis om anbringelse, eller når samarbejdet mellem forældrene og sagsbehandleren allerede er gået skævt, har flere kommuner gode erfaringer med at inddrage kolleger eller ledere.

I alle kommunerne har de praksis for at trække på en kollega eller leder, der kan deltage på møder med forældrene, når sagsbehandleren skal tale med dem om anbringelse. Det kan være en fordel, fordi kollegaen kan være med til at løse op for et anspændt forhold mellem forældre og sagsbehandler og indgå i en mere konstruktiv dialog med forældrene. Det kan også være en fordel, fordi det sender et signal til forældrene om, at det er en kommunal beslutning og ikke alene den enkelte sagsbehandler, der mener, at barnet skal anbringes.

Nogle af kommunerne peger også på, at der kan være en fordel i at skifte sagsbehandler, når barnet er anbragt, fordi det kan give et bedre grundlag for samarbejdet med forældrene. Forældrene kan føle sig svigtet af sagsbehandleren, der var med til at anbringe deres barn, og relationen vil derfor potentielt være påvirket negativt fremover.

”Der har typisk været et langt forløb med rådgiveren med fokus på samarbejdet, så når der sker et skift, kan det opleves som en form for svigt af familien. De har ellers oplevet, at vi går samme vej, men når de kan mærke, at det gør vi ikke længere, kan det blive meget personligt.”

(Leder i kommune)

De fire forældre har oplevet flere uplanlagte skift i sagsbehandlerne, men ingen planlagte skift, som de kender til. Forældrene giver dog også udtryk for, at det kan være en fordel, at der kommer en ny sagsbehandler på sagen, når samarbejdet er kørt af sporet. Flere af forældrene oplever således, at de har en bedre dialog med nye sagsbehandlere i deres sag.

**SKIFT NÅR
SAMARBEJDET ER
KØRT AF SPORET**

MANGLENDE FORSTÅELSE FOR ÅRSAGER TIL ANBRINGELSE

I alle fire kommuner vurderer de, at en af hovedårsagerne til, at forældrene ikke samtykker til anbringelser, er, at de ikke

forstår, at der er et problem, og at barnet har brug for at bo et andet sted. I kommunerne oplever de, at forældrene, til børn der anbringes, ofte er ressourcetsvage og har dårlige forudsætninger for at sætte sig ind i børnenes behov.

"De sager, hvor det er de praktiske ting, så som mad og rent tøj, er det nemmere at få forældrene til at forstå det. Når det handler om det følelsesmæssige, er det rigtig svært for forældrene at forstå. En stor del af dem er måske selv ikke stimuleret tilstrækkeligt eller mødt med øjenkontakt som børn, så det er svært for dem at forstå."

(Sagsbehandler i kommune)

Kommunerne peger på, at forældrenes manglende forståelse for de problemer, kommunen har afdækket, betyder, at forældrene ender med at modsætte sig anbringelsen.

"Forældrene ikke kan reflektere og forstå, at deres barn har brug for noget andet."

"Det er jo typisk der, vi ender med tvang. Når blikket udefra på dem selv mangler. De gange jeg har snakket med forældre om anbringelser, og det er endt med frivillige anbringelser, er det fordi, de godt kan indleve sig en smule i deres børns behov. Hvis det er tvang, er det fordi, forældrene ikke kan reflektere og forstå, at deres barn har brug for noget andet end at leve hos dem."

(Sagsbehandler i kommune)

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANG: MANGLEDE FORSTÅELSE FOR ÅRSAGERNE TIL ANBRINGELSEN

Sagen handler om en pige på seks år. Hun vurderes at være understimuleret og har ikke modtaget den rette omsorg.

Moren afsoner en dom i fængsel, og pigen har derfor været i netværkspleje hos et familiemedlem. Netværksanbringelsen bryder dog sammen, og pigen kommer i en almindelig plejefamilie, hvor hun trives.

Moren har oprindelig samtykket til anbringelsen men trækker nu samtykket. Hun vil starte til danskundervisning og finde en ny bolig, da hun tror, at det er en sprogsbarriere og boligforhold, der gør, at datteren er anbragt.

Moren har ikke forståelse for pigens problemer og for årsagen til anbringelsen. Kommunen udarbejder en forældrehandleplan for at målrette støtten til moren og hjælpe hende til at forstå, hvorfor datteren er anbragt.

VANSKELIGT NÅR DER ER TALE OM SMÅ BØRN

BARNETS ALDER KAN SPILLE IND I BESLUTNINGEN

I tre af kommunerne vurderer de, at barnets alder på tidspunktet for anbringelsen kan spille ind på forældrenes beslutning om ikke at give samtykke. Det er, ifølge kommunerne, lettere for forældre at acceptere, at barnet har brug for hjælp, når barnet er ældre. Så har forældrene nemlig haft en chance for at forsøge at tage sig af barnet og har også oplevet, at barnet ikke klarer sig godt. Når kommunerne går ind i sager om helt spæde eller ufødte børn, er det svært for forældrene at acceptere, at barnet bliver fjernet, før forældrene har fået en chance for at tage sig af barnet selv.

"Det er meget nemmere at aflevere en på 14 år, der er mega irriterende eller en 7-årig, der kravler på væggene end en lillebitte baby. Altså hvem har krav på at tage en baby? Det er så menneskestridigt på en eller anden måde."
(Sagsbehandler i kommune)

I kommunerne oplever de særligt, at det er vanskeligt at forklare forældre, at de ikke kan varetage barnets behov, fordi der ikke er nogle konkrete situationer eller forhold, de kan tale med forældrene om. I sager hvor kommunen anbringer spædbørn, nogle gange fra fødslen, er det hovedsageligt på bag-

OMGIVELSERNES HOLDNINGER HAR BETYDNING

grund af forældrekompetenceundersøgelser, som også kan være vanskelige at gøre forståelige for forældrene.

DER KAN VÆRE EN SIGNALVÆRDI I IKKE AT GIVE SAMTYKKE

Såvel forældre som sagsbehandlere giver udtryk for, at der ligger en stor signalværdi i at give samtykke eller ej. Sagsbehandlerne oplever forældre, der "ikke kan leve med sig selv", hvis de giver samtykke til at få anbragt deres eget barn. Et mere gennemgående træk er dog forældrenes bekymring for, hvad et samtykke vil betyde for deres relation til barnet, når det bliver ældre. Forældrene ønsker ikke, at børnene skal have oplevelsen af, at forældrene har givet dem væk uden at kæmpe for dem.

"Hvad vil barnet ikke tænke, hvis vi giver samtykke?"

I tre af kommunerne har de oplevet enkelte sager, hvor det var tanken om, hvad børnene ville tænke, der havde betydning for, at forældrene ikke gav deres samtykke til anbringelsen. I nogle tilfælde var forældrene som udgangspunkt indforståede med, at børnene havde brug for at blive anbragt, men de kunne ikke få sig selv til at samtykke til det.

I en kommune fremhæver de, at der både er en signalværdi overfor børnene på tidspunktet for anbringelsen, og når børnene bliver ældre og eventuelt får indblik i deres egen sag.

"Så kan de sige til deres børn, når de bliver store, at de ikke sagde ja til anbringelse. Vi hører tit; 'mine børn skal vide, at jeg har kæmpet for dem'."

(Sagsbehandler i kommune)

Pres fra omgivelserne

Der er også eksempler på, at der kan være et stort pres fra omverdenen om ikke at give samtykke. Eksempelvis den nærmeste familie. Til trods for at forældrene måske selv er indstillede på anbringelsen. Det kan i sidste ende medføre, at barnet anbringes uden samtykke, da forældrene presses til at imødekomme de forventninger, de oplever fra deres netværk. I to kommuner har de haft sager, hvor forældrene er blevet overtalt af familien eller af frygt for ægtefælles reaktion valgte ikke at give samtykke på trods af, at de var enige i anbringelsen.

EKSEMPEL FRA SAGSGENNEMGANGEN: PRES FRA OMGIVELSERNE

Sagen handler om en pige på 11 år. Hun bor hos sin mor, hvor pigens mormor også bor.

Pigen har en tilknytningsforstyrrelse og er også diagnosticeret med ADHD. Kommunen vurderer, at moren ikke kan imødekomme pigens behov, da hun selv er psykisk sårbar og har svært ved at sætte grænser og tage ansvar.

Moren har ved flere lejligheder haft sin mor, pigens mormor, med på møder med kommunen. Da moren forelægges kommunens vurdering om, at pigens skal anbringes, ønsker moren at samtykke til anbringelsen. Mormoren mener dog, at moren bør kæmpe for sit barn. Derfor ender moren efter stærkt pres med ikke at samtykke til anbringelsen.

KAPITEL 7

Brug af bisiddere og advokater

I dette kapitel beskriver vi forældrenes brug af bisiddere og advokater i forbindelse med, at forvaltningen indstiller til anbringelse uden samtykke. Det er ofte en meget vanskelig og presset situation, forældrene står i, når kommunen har vurderet, at deres barn skal anbringes. Forældrene kan derfor have svært ved at overskue beslutningen om samtykke og hele sagsforløbet. Her kan det være en stor hjælp at en eller flere personer, som forældrene har tillid til og som eventuelt har kendskab til området, kan støtte dem undervejs.

Forældre har altid mulighed for at have en bisidder med til deres møder med kommunen både før, under og efter en anbringelse. Undersøgelsen viser, at det kan være en stor hjælp. Både til at høre og huske hvad der bliver sagt på møder og for at hjælpe forældrene med at komme til orde. Det er også i udgangspunktet en fordel for kommunerne, når forældrene bruger bisiddere, da de kan være med til at forklare informationerne, kommunen vil fortælle forældrene, så forældrene forstår det.

Når forældrene ikke samtykker til anbringelse, har de endvidere ret til at få gratis advokatbistand. Undersøgelsen viser, at advokaterne kan være med til at sikre forældrenes rettigheder, men at de også kan give forældrene urealistiske forventninger til sagens udfald.

BISIDDERE KAN BÅDE VÆRE EN FORDEL FOR FORÆLDRENE OG KOMMUNEN

Forældre og kommuner oplever, at bisiddere som oftest bidrager positivt i sagen. Bisidderne giver primært praktisk og følelsesmæssig støtte til forældrene, der står i en ekstremt presset situation. Der er for eksempel ofte tale om forældre, der har svært ved at overskue de komplekse problemer i deres sag og bearbejde en stor mængde af informationer og anvisninger fra kommunen. Forældrene oplever også, at når de har en bisidder med, tager kommunen dem mere alvorligt. Bisidderen kan også være med til at få samarbejdet mellem forældrene og sagsbehandleren tilbage på sporet, hvis kommunikationen er gået skævt.

”Kommunen har en tendens til at gøre deres arbejde lidt bedre, når der er andre med.”

”Sørg for altid at have besidder med til møder uanset om man synes, man har brug for det eller ej. Kommunen har en tendens til at gøre deres arbejde lidt bedre, når der er andre med.”

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

"Det er altid en fordel, at forældrene har bisidder med. Forældrene kan ikke rumme alt det, vi fortæller dem. Det er både for forældrene selv, men også sådan at vi har en oplevelse af, at det er blevet hørt, det vi har sagt til dem. Der kan også være bisiddere, hvor det kan blive svært, men alternativet uden bisiddere er værre."

(Leder i kommune)

Kommunerne har dog også erfaring med, at bisiddere kan blive et forstyrrende element i sagen, set fra kommunens side af bordet. Flere sagsbehandlere i undersøgelsen fortæller om bisiddere, der "bærer brænde til bålet" i samtalen og virker obstruerende for et godt samarbejde med forældrene.

"Det kunne være rart, hvis der var nogle retningslinjer om, hvem forældrene har med, for nogle gange modarbejder bisidder direkte, og så får det nærmest den modsatte virkning. Vi kommer ikke igennem informationerne, fordi bisidder skal kigge akter igennem og lede efter fejl. Det kan nogle gange stille forældrene dårligere, fordi det virker forstyrrende." (Sagsbehandler i kommune)

Det er typisk familie, venner eller bekendte, der er bisiddere

De fire forældre, vi har interviewet, har alle benyttet sig af bisidderordningen fra FBU – Forældrelandsforeningen. Kommunerne oplever dog, at det i langt overvejende grad er tætte familiemedlemmer, venner eller bekendte, der er bisiddere i sagerne om anbringelse uden samtykke. Det kan også være medarbejdere fra kommunen eksempelvis tidligere familieeksulenter, forældrene tager med. Endelig kan forældrene finde på at bruge deres støtteperson efter § 54 som bisidder.

Billedet af, at det typisk er familie og venner, understøttes af sagsgennemgangen, hvor bisidderne typisk er venner af eller i familie med forældrene og ikke har nogle socialfaglige forudsætninger eller andet kendskab til området.

Kommunerne peger dog også på, at forældrene ofte kommer fra ressourcetsvage familier og har et meget begrænset netværk, de kan trække på.

"Det kendetegner vores forældre, at de ikke er særlig ressourcestærke og ikke har et særligt stort netværk, så de har ikke mange så mange, de kan tage med som bisidder."
(Leder i kommune)

§ 54 STØTTEPERSON

Kommunen skal tilbyde en støtteperson til forældremyndighedsindehavere i forbindelse med anbringelsen af barnet uden for hjemmet.

En grundlæggende fordel ved at benytte professionelle bisidder er, at bisidderne har viden og erfaringer på området, som de kan trække på, når de støtter og rådgiver forældrene undervejs i sagen.

"Den bisidder, vi har, er gammel socialrådgiver og kender lovgivningen. Det er en kæmpe fordel, at hun kan gå ind og sige: 'det der det er ikke lovligt, det der har I ret til og krav på'. For det er klart, når man sidder som lille forælder overfor den store stygge kommune, så ved man jo godt, hvem der bliver taberen i sidste ende. Derfor er det alfa og omega, at man har en bisidder med, som kender til tingene."
(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Ud fra interviewene og sagsgennemgangen ser det dog ud til, at det mere er undtagelsen end reglen, at forældrene benytter sig af professionelle bisidder. Det betyder, at den socialfaglige støtte, forældrene kan få fra bisidderen, er begrænset. Det ser dog ikke ud til at være den vigtigste funktion bisidderen udfylder. Forældrene siger samstemmende, at det er vigtigt at have flere øjne og ører med til møderne med kommunen, så forvaltningen ikke løber fra aftalerne. Kommunerne ser også en fordel i, at bisidderne hører hvad der bliver talt om og kan hjælpe med at få forældrene til at forstå og huske aftaler.

Forældre oplever, at de ikke bliver oplyst om retten til bisidder

Alle forældrene i undersøgelsen giver udtryk for, at kommunen ikke har oplyst dem om retten til bisidder, og derfor er de først sent i forløbet blevet opmærksomme på at den mulighed for støtte. Omvendt fortæller alle fire kommuner, at de sørger for at informere om retten til bisidder, da de ser det som en hjælp for forældrene. Der er altså forskellige opfattelser af, om der informeres om retten til bisidder eller ej. Det er muligt, at forældrene er blevet informeret om muligheden for at have en bisidder men ikke husker det. Vi kan dog konstatere, at forældrene i denne undersøgelse ikke oplever at være blevet informeret om denne ret. Det på trods af, at både kommuner og forældre oplever det som en hjælp under sagen.

FORÆLDRENES BRUG AF ADVOKATER

Det fremgår af interviewene, at langt de fleste forældre benytter sig af retten til gratis advokatbistand i forbindelse med anbringelser uden samtykke. Dette billede understøttes af sagsgennemgangen.

Kommunerne har typisk lister med advokater, som de udleverer til forældrene, når der er behov for det. Interviewene med forældre og kommuner peger dog også på, at mange finder

advokaterne gennem venner og bekendte, hjemmesider eller via grupper på sociale medier.

To af forældrene, vi har interviewet, fortæller dog, at kommunen ikke vejledte dem om muligheden for at få en advokat efter beslutningen om ikke at give samtykke. Derfor måtte forældrene selv finde ud af, at det var en ret de havde.

§

§ 72 I SERVICELOVEN

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 12 år, gratis advokatbistand under en sag om anbringelse uden for hjemmet efter § 58.

Forældrene er generelt glade for den hjælp, de får fra advokaterne

De fire forældre giver udtryk for, at advokaterne, de har benyttet, var med til at sikre deres retssikkerhed under sagen. Forældrene følte sig trygge ved den rådgivning, de modtog fra advokaterne og havde en oplevelse af, at advokaten kæmpede deres sag overfor kommunen.

To af forældrene har dog også oplevet, at den bistand, som deres advokater ydede, var utilstrækkelig og skiftede som konsekvens heraf advokaten ud med en anden. I et tilfælde er en forælder eksempelvis blevet rådgivet til at hente sit barn, der på det tidspunkt var frivilligt anbragt, uden at aftale det med kommunen forinden. Det resulterede, ifølge forælderen, i, at barnet blev anbragt uden samtykke og forældrenes handling fik dermed det modsatte resultat af, hvad de havde håbet på, nemlig at få barnet hjem.

Advokaterne rådgiver til ikke at samtykke på grund af fejl i sagsbehandlingen

I de tilfælde hvor forældrene søger bistand fra advokater, før de træffer beslutning om at samtykke, oplever nogle kommuner, at advokaterne typisk rådgiver forældrene til ikke at samtykke til anbringelsen.

"Nogle søger vejledning om samtykke hos advokaten og der ender det ofte med en tvang."

(Leder i kommune)

Undersøgelsen viser, at det ofte skyldes, at advokaterne vurderer, at kommunen har begået fejl i sagsbehandlingen, der, i advokaternes optik, bør føre til, at indstillingen til anbringelse uden samtykke afvises. Det kan eksempelvis være, at den børnefaglige undersøgelse ikke blev udarbejdet til tiden.

**BISIDDERE
RÅDGIVER OGSÅ
TIL IKKE AT
SAMTYKKE**

I et tilfælde har en af de forældre, vi har interviewet, konsulteret en advokat før beslutningen om ikke at give samtykke. Det var advokatens vurdering, at de ville kunne vinde sagen i børn og unge-udvalget, fordi der var så mange fejl i sagen. Det endte dog med ikke at være tilfældet.

"Advokaten var sikker på, at vi ville vinde sagen, fordi der var så mange fejl."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Der er også eksempler på, at forældrene bliver rådgivet til ikke at give deres samtykke af bisiddere. En forælder forklarer, hvad bisidderen fortalte hende.

"I kan selvfølgelig godt skrive under, men juridisk vil det give jer færre muligheder. Det vil give jer mindre retssikkerhed og mindre mulighed for, at jeres rettigheder bliver lyttet til og fastholdt. Fordi det gør, at man ikke har krav på advokatbistand."

(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Samtlige forældre i undersøgelsen oplyser desuden, at de er blevet anbefalet at anke børn og unge-udvalgets afgørelse til Ankestyrelsen af deres advokater.

Kommunerne har blandede erfaringer med advokater

Det er de fire kommuners oplevelse, at der er stor forskel på advokaterne og deres indflydelse på sagens gang. Kommunerne har typisk en god samarbejdsrelation med advokaterne, der ofte er gengangere i sager om anbringelse uden samtykke. Kommunerne vurderer, at advokaten kan være en god støtte for forældrene, der hjælper dem til at forstå sagens gang og børn og unge-udvalgets afgørelse.

Kommunerne oplever dog også enkelte advokater, som kommunen mener, obstruerer sagen. Det kan komme til udtryk ved, at advokaten skaber uberettiget mistillid til kommunen og bevidst forsøger at påvirke samarbejdet mellem forældrene og forvaltningen. Der er også eksempler på, at advokaten insisterer på, at forældrene ikke samtykker, at de gør brug af alle muligheder for aktindsigt, at de anker og at sagen tages videre til retten, hvis de ikke får det ønskede udfald i børn og unge-udvalget. Det til trods for at forældrene egentlig ikke ønsker det. Det er nogle af kommunernes oplevelse, at advokaterne ikke har forældrenes bedste interesse i sigte i de tilfælde, men alene forsøger at sikre mest muligt arbejde til dem selv. Set fra kommunens perspektiv virker det konfliktoptrappende, da det er med til at skabe urealistiske forventninger hos forældrene om, at de kan få deres barn hjem igen.

"Der er nogle advokater, der er gode til at lave konfliktnedtrappende arbejde, hvor forældrene bliver hørt, og det bliver et konstruktiv samarbejde. Så er der også nogle, hvor det er en forretning og kan blive i konflikten for at komme i gennem ankesystemet osv. Det skal de selvfølgelig have lov til, men italesættelsen fra advokaten kan have betydning for processen."

(Leder i kommune)

"Vi har forældre, der skal vende beslutningen med en advokat, men de bliver anbefalet, at det bliver en tvang. Jeg kan have en hypotese om, at det handler om penge, for vi har også et par eksempler på, at advokaten har vejledt forældrene til at anke, efter sagen har været i børn og ungeudvalget. Når vi så efterfølgende har snakket med forældrene, ville de egentlig ikke anke men fulgte advokatens råd."

(Leder i kommune)

Forældre kan have behov for yderligere juridisk bistand

Som udgangspunkt dækker kommunen kun udgifterne til advokatbistand til forældrene, når de har truffet beslutning om ikke at samtykke til anbringelsen. Forældrene har altså i udgangspunktet kun mulighed for at drøfte, hvorvidt de ønsker at give samtykke eller ej med en advokat, hvis de selv betaler for rådgivningen. Som beskrevet tidligere oplever forældrene ikke altid, at de får den vejledning om samtykke, de har brug for, fra kommunen. Derfor kan der være behov for, at forældrene kan få juridisk bistand allerede inden, beslutningen træffes.

I en kommune har de praksis for at betale for advokatbistand til forældrene optil og i forbindelse med, at de skal træffe en beslutning om at give samtykke eller ej. Det gør de for at støtte forældrene, der ikke nødvendigvis selv har råd til at betale udgiften.

"Vi har en sag, hvor forældrene havde givet udtryk for, at de ville gå den vej, hvis vi ikke kunne træffe en beslutning med et samtykke. Så betalte vi for advokaten op til beslutningen. Der er ikke særlig mange af de her forældre, der har råd til advokatbistand selv. Nogle gange betaler vi for de for at hjælpe dem i møderne og for at forsøge at etablere en dialog."

(Leder i kommune)

En forælder peger desuden på, at den rådgivning, der er indeholdt i den gratis advokatbistand, ikke dækker det behov, der er.

Læs om hvordan forældrene er stillet, hvis de ikke samtykker til anbringelsen på side 13 i rapporten.

**POTENTIEL
DOBBELTROLLE**

"Hvis man ikke har råd til at betale dem for ekstra hjælp, så er hjælpen begrænset. Selvom advokaterne gør det, de kan og også gør det, de firkantet set skal, så er det begrænset."
(Forælder til barn anbragt uden samtykke)

Det kan tænkes, at advokaterne bliver sat i en potentiel dobbeltrolle, når de rådgiver forældre forud for beslutningen om samtykke. Forældrene vil formentlig have gavn af at få rådgivningen fra en uvildig part inden beslutningen om samtykke. Men det kan også være i advokatens interesse at råde forældrene til ikke at samtykke til anbringelsen, da forældrene så får adgang til (yderligere) advokatbistand.

BILAG 1

FBU - FORÆLDRE- LANDSFORENINGEN

Foreningen yder frivillig støtte og vejledning på landsplan til forældre til børn, der modtager særlig støtte efter serviceloven. Herunder børn, der er anbragt uden for hjemmet.

Metode

I dette kapitel beskriver vi de metoder, vi har anvendt i undersøgelsen. Det drejer sig om interview med ledere og sagsbehandlere i fire kommuner, interview med fire forældre og en gennemgang af 25 sager om anbringelse uden samtykke.

INTERVIEW

I marts og april 2019 gennemførte vi interview med fire kommuner og fire forældre til børn, der er anbragt uden samtykke. Formålet med interviewene var, at få belyst kommunernes praksis og forældrenes erfaringer og overvejelser i forbindelse med anbringelser uden samtykke.

Interview med forældre

Vi har interviewet fire forældre, hvis børn var anbragt uden samtykke på tidspunktet for interviewet. Børnene er alle anbragt på grund af sociale problemer. Iværksættelsen af anbringelserne strækker sig fra 2014 og frem til 2018 og børnene var mellem få måneder og 4 år, da de blev anbragt.

Kontakt til forældrene

Vi fik kontakt til de fire forældre via FBU Forældrelandsforeningen. Vi bad foreningen om at udvælge forældre, der ville kunne indgå konstruktivt i et interview om deres oplevelser og overvejelser om anbringelsen. Formålet var at så vidt muligt at sikre, at vi kun kom i kontakt med forældre, der ville kunne magte at tale om anbringelsen af deres børn. Dette var vigtigt ud fra et etisk perspektiv, da der ikke ville være nogen opfølgning på samtalen.

Vi bad desuden foreningen om at sende et informationsbrev om interviewet til forældrene. I brevet havde vi beskrevet formålet med interviewet, temaerne og formen.

Der er således tale om forældre, som foreningen har udvalgt og derfor kan der være bias forbundet med forældrenes udsagn.

Det er desuden relevant at bemærke, at forældrenes erfaringer tager afsæt i, at de har benyttet sig af professionel bisidderbistand. Ud fra interviewene og sagsgennemgangen ser det ud til at være atypisk, at forældrene benytter sig af professionelle bisiddere.

Temaer

Interviewene med forældrene handlede om følgende temaer:

- Forløbet op til anbringelsen uden samtykke. Herunder samarbejdet med kommunen og støtteindsatser.

- Overvejelser om at give samtykke til anbringelsen. Herunder vejledning og information fra kommunen og brug af bisidder og advokat.
- Betydningen af at anbringelsen er uden samtykke.

Formen på interviewene

Interviewene foregik som telefoninterview. På den måde var det muligt at lægge interviewene på de tidspunkter, der passede forældrene bedst. Dette var ud fra hensynet til at forældrene skulle deltage i interviewene i deres fritid. Interviewene varede mellem en halv time og en time.

Interview med kommuner

Vi har gennemført to interview i hver af de fire kommuner. Et med faglige ledere på området og et med sagsbehandlere, der sidder med sager om anbringelse uden samtykke.

Udvælgelse af kommuner

De fire kommuner er udvalgt ud fra, at de har en forholdsvis høj andel af anbragte børn og unge fra 0-17 år, der er anbragt uden samtykke. Vi har desuden udvalgt kommunerne ud fra et hensyn til at de skal have et tilpas stort samlet antal anbragte børn og unge, for derved at sikre, at kommunen havde tilstrækkelig erfaring på området.

De fire kommuner, vi har interviewet, er Brønderslev Kommune, Hillerød Kommune, Odense Kommune og Vordingborg Kommune. Nedenfor fremgår antal anbragte, og andelen, der er uden samtykke, for hver kommune. Der er tale om det samlede antal børn, som den respektive kommune havde anbragt på tidspunktet for opgørelsen.

	Antal anbragte børn	Antal børn anbragt uden samtykke	Andel af anbringelser, der er uden samtykke angivet i procent
Brønderslev	192	53	27,6
Hillerød	89	20	22,5
Odense	207	58	28,0
Vordingborg	328	94	28,7

Kilde: Opgørelserne er foretaget af Social- og Indenrigsministeriet på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Temaer

Interviewene med sagsbehandlere handlede om følgende temaer:

- Hvornår og hvorfor anbringer kommunen børn og unge uden samtykke efter § 58, stk. 1 og stk. 2. Herunder, hvad der kendetegner sagerne og forløbet op til anbringelsen.
- Midlertidige afgørelser efter § 75.

- Inddragelse og vejledning af forældre. Herunder brug af bisiddere og advokater.
- Årsager til stigning i anbringelser uden samtykke. Herunder udviklingen i kommunen og på landsplan.

Interviewene med ledere handlede om følgende temaer:

- Organiseringen af anbringelsessager i kommunen
- Arbejdsgange og udfordringer i forbindelse med anbringelser uden samtykke
- Generelle tendenser i kommunen. Herunder bud på årsager til stigningen

Formen på interviewene

Interviewene foregik i kommunerne hovedsageligt som gruppeinterview med to til fire medarbejdere ved hver interview. I et tilfælde interviewede vi en enkelt leder.

Bearbejdning af interviewene og høring

Alle interviewene blev gennemført som semistrukturerede interview. Det vil sige, at interviewene tog udgangspunkt i en interviewguide, men at vi samtidig har forholdt os åbent til, at nye relevante temaer og spørgsmål kunne dukke op undervejs.

Interviewene er blevet optaget og er derefter blevet transskriberet. Interviewtransskriptionerne har herefter gennemgået en systematisk kodning med afsæt i et kodetræ, der bygger på temaer og spørgsmål fra interviewguides, samt analysetemaer, der er opstået i, og på tværs af, interviewene.

Citater og relevante uddrag af rapporten, hvor vi refererer fra specifikke interviews, har været sendt i faktuel høring hos interviewpersonerne.

SAGSGENNEMGANG

Ankestyrelsen har gennemgået 25 sager om børn, der er anbragt uden samtykke. Formålet med sagsgennemgangen var at få belyst, hvad der karakteriserer denne type sager og udarbejde eksempler, der illustrerer og understøtter formidlingen af undersøgelsens resultater.

Udvælgelse af sager

I marts 2019 bad vi fire kommuner om at sende syv sager hver. Kommunerne blev bedt om at sende de nyeste afgørelser om anbringelser uden samtykke, der opfylder følgende kriterier:

Fem sager afgjort efter § 58 i serviceloven fordelt på:

- To sager, hvor barnet eller den unge er anbragt uden samtykke efter § 58, stk. 1, og hvor barnet, den unge og/eller familien har modtaget støtte forud for anbringelsen og hvor kommunen ikke har haft kendskab til sagen forud for anbringelsen.

- En sag, hvor barnet eller den unge er anbragt uden samtykke efter § 58, stk. 2, eller hvor kommunen har overvejet at anbringe efter bestemmelsen.
- En sag, hvor der forud for anbringelsen uden samtykke har været en frivillig anbringelse.

To sager afgjort efter § 75 i Serviceloven fordelt på:

- En sag, hvor barnet eller den unge er anbragt uden samtykke i første omgang er truffet som en formandsafgørelse efter § 75, og hvor barnet, den unge og/eller familien har modtaget støtte forud for anbringelsen.
- En sag, hvor kommunen ikke har haft kendskab til sagen forud for anbringelsen efter § 75.

Ikke alle kommuner havde sager, der levede op til ovenstående kriterier. Særligt ikke sager der er afgjort efter § 58, stk. 2 eller sager, hvor kommunen ikke havde et kendskab til sagen forud for anbringelsen. I de tilfælde bad vi kommunerne om at sende tilsvarende sager, der var afgjort efter § 58, stk. 1 eller hvor kommunen havde kendskab til sagen forud for anbringelsen uden samtykke.

Vi bad om at få tilsendt alle relevante akter, herunder journalplanen, børnefaglige undersøgelser, forældrekompetenceundersøgelser, handleplaner, indstillinger til børn og ungeudvalget og skriftlige afgørelser.

Gennemgang og behandling af sagerne

Vi har læst alle 25 sager igennem for at få indblik i sagernes karakter. For hver sag udfyldte vi et analyseskema med relevante oplysninger om sagen og et kort resumé. Vi har ikke foretaget en juridisk vurdering, men en kvalitativ gennemgang af sagerne. På baggrund af sagsgennemgangen har vi udarbejdet case-eksempler, der illustrerer variationen i sagerne og som løbende indgår i rapporten for at understøtte formidlingen.